GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Lin num
suec.

DANIEL FALLSTRÖM

STOCKHOLM
KARL GUSTAFSSON

Pris: 1 kr. 50 öre.

NOVELLETTER.

NOVELLETTER

AF

DANIEL FALLSTRÖM.

STOCKHOLM
KARL GUSTAFSSONS FÖRLAG.

I.

"Hvad här är förtrollande!" utbrast fröken Gurli, der hon satt uppe i tornruinen med ritalbumet i handen och blickade drömmande på dalen nedanför henne.

"Hvad ni sjelf är förtrollande!" skulle ni troligen hafva hviskat till henne, om ni befunnit er der, ty sannerligen man kunde se någonting mera anslående, än just denna unga flicka, omgifven af de gamla, grå murarne, öfverspunna med slingrande murgröna.

Hvilken fin profil! Hvilket glänsande, ljusbrunt hår, som ringlade ned öfver hennes axlar och infattade det fina, bleka anletet med de mörkbruna, nästan svarta ögonen i en vacker ram!

"Hvad här är förtrollande!" upprepade hon åter. "Hvad det käns underbart här uppe! Är jag — eller kan jag icke nu vara — en stolts jungfru i någon af de gamla sagorna, som väntar sin hjertans kär hem från kriget? O, om en riddare i glänsande stålrustning komme hit upp och bad mig tråda en dans med honom! — Kanske vore det dock litet hemskt?"

Och så skrattade hon. Det gaf eko i hvalfven under henne, och en vindstöt praslade i murgrönsrankorna. Hon vardt riktigt hemsk till mods, flickan med de mörka ögonen och det glänsande håret. Men

hon fattade pennan och började afteckna landskapet framför sig. Hon märkte ej, huru hotande moln började uppstiga på himmelen, huru svalorna under oroligt qvitter flögo ut och in genom torngluggarne. Hela hennes själ sysselsatte sig med ritningen, ty hon *svärmade* ej blott för konsten, hon *älskade* den.

Nu började regndroppar falla, åskan slog de första dofva ackorden på himmelens jättepiano.

Hon kände ej regnstänken, ty ruinens hvalfbågar, mellan hvilka murgrönan spänt ett ogenomträngligt nät, skyddade, men åskans mullrande hörde hon och hon slog förskräckt igen sitt album, för att begifva sig hem.

Då bröt ovädret löst. Blixtarne ljungade ur de mörka molnen, som skiftade i violett; åskan skrälde så, att de gamla murarne skakade, och stormilen rusade ut och in genom tornets gluggar.

Hon var litet rädd i början, men sinnet för det storartadt vilda, för det sublima i naturen vaknade inom henne, och då darrade hon ej längre. Hon svepte den mjuka schalen bättre omkring sig och stannade försänkt i beundran vid en af gluggarne.

Uppför den breda, delvis nedrasade trappan kom en man och inträdde tyst i tornrummet. Han märkte den unga damen och syntes tveka, om han skulle stanna eller ej. Men mot sin vilja stödde han sig på geväret, som han förde med sig, och försjönk i stum beundran vid åsynen af den smärta, smidiga gestalten.

"Hvem kan hon vara!" frågade han sig sjelf.

Nu vände Gurli sig om och fick se honom, der han stod lutad mot sitt vapen, betraktande henne. Hon blef litet skrämd vid mannens åsyn och gaf till ett lätt utrop.

Främlingen syntes öfverraskad, när han såg detta fina ansigte med de mörka ögonen, och han mumlade tyst för sig sjelf:

"Gurli Falkenstjerna!"

Den okände såg ganska besynnerlig ut. Han var klädd i en illa medfaren jagtdrägt, som här och der var sönderrifven och hvars färg solen hade blekt. Hans hjessa betäcktes af en slokig, spetskullig hatt, och ett par ridstöflar räckte honom upp till knäna. Hans kinder voro bronserade af solen, och ett fint, mörkbrunt skägg betäckte nedre delen af hans ansigte, ur hvilket framblixtrade ett par mörkblåa ögon, som blickade så sällsamt på Gurli, att hon knappast vågade draga andan. — Vid främlingens fötter låg en vacker, brun och hvit rapphönshund, hvilken lika trotsigt betraktade den unga damen, som husbonden sjelf.

"Jag ber om ursäkt för att jag stört er," sade han på franska och bugade sig elegant för henne, "men, ser ni, regnet öfverraskade mig och så kom jag att söka skydd i det här gamla korpnästet."

"För all del, min herre, var obesvärad! Jag lemnar "korpnästet" till ert fria förfogande. Jag ämnade just gå, då ni kom — farväl!" svarade hon på samma språk.

Orden uttalades litet harmset, i en nästan oartig ton, men att kalla den vackra, sagodoftande ruinen ett "korpnäste" — det var ju också i högsta grad opassande!

"Men, min fröken," inföll den besynnerlige mannen, "det regnar som om himmelen vore öppen. Ni skulle bli genomvåt, — det är bättre, att jag blir det, efter som vi två ej rymmas under samma tak."

Han såg med en spefull blick upp mot de förfallna hvalfbågarne, bugade sig lätt, lockade hunden och ville gå.

Hon lät honom likväl ej fullfölja sin afsigt, ty hastigt svarade hon:

"Blif qvar — jag ber er derom! Det blir nog snart åter vackert väder, och till dess så . . ."

"Så får ni väl härda ut med mig," inföll han med ett leende och ställde bössan ifrån sig.

"Det var icke det jag menade," förklarade Gurli.

Hon satte sig på en sten och bläddrade i sitt album.

"Tillåter ni mig att tända en cigarett?"

"Var så god — mycket gerna! Jag tycker om doften af en cigarett i fria luften."

"Så, gör ni det? Jag minnes en liten, förtjusande italienska, som sade detsamma en vacker, stilla qväll, då månen förgylde lagunens vågor, och Venidigs stolta, gamla palatser speglade sig i dem. — Men, förlåt, det der hör ju alls icke hit."

Han tände cigaretten och slog sig ned på ett utsprång i muren. Obekymrad började han gnola en operaaria, under det att Gurli i smyg betraktade hans ädla profil och eleganta hållning, jämförande dem med hans tarfliga urblekta drägt.

"Vet ni, hvem Rocci var?" frågade han.

"Huru skulle jag kunna veta det."

"Ni har rätt! Rocci var en ung målare, som sökte under pågående åskväder måla af ett landskap. Blixten slog ned i hans tält och förlamade hans högra arm, — sedan dess har Rocci aldrig målat mera. Jag såg i Rom taflan, som förorsakade hans olycka. Hvad den var skön! Den spådde den unge mästaren en lofvande framtid, som Jupiters åskvigg gjorde om

intet. Huru fin uppfattning hade han ej af naturen, hvilken färgprakt bländade ej betraktarens öga, hvilken väldig poesi talade ej ur Roccis penseldrag! Jag glömmer aldrig Roccis stormlandskap."

Hans ögon blixtrade, hvarje drag i hans ansigte klarnade som af en inre eld, tänd vid minnet af Roccis mästerverk.

"Jag kom att tänka på den olycklige mästaren," fortfor han, "då jag såg ert ritalbum och förstod, att ni gjort några skisser här uppe under ovädret."

"Ah, jag hade slutat min ritning, då åskan började. För öfrigt skola vi ej tala om mina stackars utkast. Ser ni, jag älskar konsten, men är för litet konstnär, att kunna öfva den annat än som dilettant. Jag har alltid mitt ritalbum med mig på mina vandringar, och finner jag så en pittoresk trädgrupp, en förfallen koja eller en liten holme, som naturen kastat ut som ett smycke på någon insjö, så tecknar jag upp alltsammans här." Hon lade handen på bokens klotperm.

"Skulle man ej kunna få se edra ritningar?"

Han reste sig och gick fram till henne.

"Nej, jag vågar ej visa er dem. Ni, som sett Roccis stormlandskap, huru skulle ni utan att skratta kunna betrakta mina pennstreck?"

"Det är väl sant, men likväl skall jag ej le åt edra ritningar. Jag är sjelf en stackars dilettant och vet hur ringa man är, hvilket försvinnande stoftgrand mot de store, gamle mästarne. — Får jag se skissboken?"

Hon lade den i hans hand. Han gick fram i dagern och såg i den. Hon betraktade, orolig för utgången af undersökningen, den okände. Hon såg ej mera hans tarfliga drägt och den nötta hatten;

hon såg endast hans dunkla, blixtrande ögon, den djerft böjda örnnäsan och hans ståtliga, smärta gestalt.

"Bra!" mumlade han, när han slutat mönstringen. "Rätt bra! Endast undervisning, och det skall blifva något af henne."

"Ni behöfver ej blygas för edra utkast," sade han till henne. "De äro gjorda med säker hand och efter en sann uppfattning af naturen."

Han sade endast detta, då han lemnade henne albumet åter, men hans blick var solljus och varm, när den för ett ögonblick hvilade på henne.

"Det fattas er ett: en ledare, som för er fram på en rätt väg till konstens tempel," återtog han efter en stunds tystnad. "Älskar ni konsten, är ni redo att offra den allt, skall ni kanske binda ryktets vingar vid ert namn, ty ni har ovanliga anlag. — Farväl!"

Solen gjöt nu sitt klara skimmer in i rummet; ovädret hade upphört, och en frisk doft från björkarne i dalen började fylla tornkammaren. En liten bofink satt och qvittrade i en murgrönsranka och svalorna svingade sig lustigt omkring i den rena luften. Regndropparne glittrade i solskenet, då de föllo ned från murgrönet och sprungo sönder mot marken.

Jägaren hade sagt farväl, med likväl stod han ännu qvar. Hans blick följde en regndroppes färd mot jorden.

"Är icke menniskolifvet likt den der regndroppen? Liksom regndroppen, stammar det ofvan ifrån; från den ljusa himmelen med dess tindrande verldar, stjernorna, kommer det hit ned till den mörka jorden. För ett ögonblick är det omstråladt af glädjens solljus, lockande sånger om ära och glans omsväfva det,

så — liksom regndroppen — slutar det der nere i den svarta, kalla mullen."

Han svängde bössan på axeln, lockade hunden och försvann i trappuppgången.

"Men regndroppen stiger ur jorden åter upp mot himmelen; — skall icke äfven menniskans själ stiga renad och förklarad dit upp?" tänkte Gurli, der hon satt ensam i tornet, och hennes själ besvarade jakande denna fråga.

"Hvem var han?" frågade hon åter sig sjelf, men den frågan besvarade ingen. Jo, ur dalen klingade en stark röst upp till henne. Hon urskiljde dessa ord:

»Jag äger ej hem här på jorden,
En irrande fågel jag är,
Men fjerran bland furor i norden
Bor hon, som mitt hjerta har kär.»

Hon lutade tankfull sitt lockomsvallade hufvud i handen. Hon såg honom åter sitta der vid muren, rökande sin cigarrett och berättande om Rocci och Italien. Han föreföll henne så bekymmerslös, så fri från alla sorger, och dock sjöng han, att han intet hem ägde. Nej, det kunde icke vara så! Men hvem var han då? Ja, det blef henne en mörk gåta.

Hon steg upp och begaf sig på väg hem till herregården.

Det var också hög tid. Solen kastade redan sitt sista purpurskimmer öfver nejden, och vinden hade tynat af. Ängsknarren började sitt entoniga läte, och svalorna försvunno i sina lernästen. Arbetsfolket vände åter från ängarna, med sina redskap hvilande på axlarna, och bybarnen samlades till sina lekar efter slutad läsning för den gamle skolmästaren med det silfverhvita håret och de hjertevarma ögonen.

Gurli nickade vänligt åt alla hon mötte, och qvinnorna vände sig om och sågo efter henne sägande;

"Gud signe den rara fröken!"

De unge männen, väpnade med liar, ropade muntert åt hvarandra, sedan hon gått förbi;

"Den, som hade en sådan tös, du, att dansa med! Såg du hennes ögon, Anders? De äro lika vackra, som pastorns predikningar, och lika trollska, som sjön Ingens böljor!"

I parken, som omgaf hennes fars herresäte, mötte hon den unge baronen, löjtnant Axel Örnefelt, son till egaren af Örnehof, hvilken egendom gränsade intill hennes faders.

Han bugade sig djupt och sade med ett sötsurt leende:

"Åter möter jag er med ritboken under armen. Ni tillåter mig aldrig mera att åtfölja er på edra ströftåg. Ni har helt och hållet glömt barndomsvännen för den der målarkonsten, som ni gerna kunde öfverlemna åt dem, hvilka endast äro skapade för att sudda med färger och svälta ihjel på köpet."

"Den faran behöfver jag inte löpa," sade hon småleende och ville fortsätta sin vandring genom den gamla, tysta parken, men baronen lät henne ej så lätt undkomma. Han svängde hastigt om på klacken och började vandra bredvid henne vägen framåt.

Gurli rynkade de fint penslade ögonbrynen.

"Vill ni höra ett stycke romantik, fröken?"

"Af er?"

Ett misstroget smålöje krusade hennes läppar.

"Hvarför icke af mig? Visserligen är jag ingen vän af det romantiska, men då jag ser er, så . . ."

"Var det endast detta ni skulle säga?" afbröt Gurli honom med ett skälmskt leende.

"Ni behagar skämta, min' fröken! I alla fall var det ej detta jag ämnade säga er. Nej, mitt ämne angår tjufskytteri. För all del lugna er. Ni darrar ju och är blek. Det är ingen fara, helt simpelt en tjufskytt, som, gömd i skogen, kniper bort både harar och orrar från min fars jagtmark, men menniskor skyr han som pesten."

Gurli hade verkligen för ett ögonblick visat sig litet bestört, men hastigt var hon åter sig sjelf och sporde skämtande:

"En tjufskytt, säger ni? Är han ung eller gammal, djerf eller feg?"

"Idel frågor, som intressera en qvinna. Nå väl, han är ung och vacker, listig som en orm och feg som en hare. Han är öfverallt och likväl ingenstädes. Jonas, skogvaktaren, tror, att han är den vilde jägaren sjelf, ty om än Jonas lurar fem timmar å rad i en skog, der han senast varit synlig, så går den skälmen honom ur händerna som en hal ål."

Gurli låtsade stor ouppmärksamhet, men var idel öra.

"Säg mig," sade hon i likgiltig ton, "hur är han klädd, den der tjufskytten."

"Klädd! Det var en besynnerlig fråga. Hvarför vill ni veta det? Men efter som ni frågar, kan jag upplysa er om, att han bär en gammal, urblekt jagtdrägt, en svart, slokig hatt och har benen instuckna i ett par höga ridstöflar."

"Ni skämtar väl, herr baron,?" utbrast Gurli och fattade den förvånade baronen häftigt i armen.

"Det är mitt fulla allvar. Men har ni då sett honom?"

Hon släppte litet förlägen hans arm, neg djupt och skyndade, innan han kunde hindra henne, tvärs

öfver gräsmattan och försvann mellan ekarnas hundraåriga stammar.

"Jag begriper ej en smula af allt det här," mumlade han, "men Gurli Falkenstjerna måste hafva sett . . . dock, det kan icke gerna vara möjligt. Men hvad jag förstår är, att Gurli är en den skönaste flicka under solen, och *min* måste hon bli!"

Han sände en slängkyss efter henne och vände sig om, för att begifva sig åter till Örnehof. Framför honom stod då mannen i den tarfliga drägten, lutad mot sitt jagtgevär. Baron Axel Örnefelt studsade, förde händerna till ögonen, liksom bländades han af något, och utbrast i förfärad ton:

"Richard, hvarifrån kommer du?"

Den tilltalade svarade icke utan vandrade med fasta steg in åt parken. Baronen ville störta efter, men kände sig som fastnaglad vid marken.

Från detta ögonblick lemnades på baronens uttryckliga befallning den förmente tjufskytten i ro.

II.

Det var vinter. Stockholms "fina verld" roade sig på baler och maskerader. Nu var nöjenas glada tid.

Det är så härligt, tycker man, att, då isblommor betäcka rutorna, få lefva salongens lif, trampa mjuka mattor och språka om rakt ingenting vid en bländande gasbelysning. Det är förtjusande roligt att, när snöstormen hviner kring knutarna, svänga om vid den Offenbachska musikens sprittande toner och med smickrets fina gift sprida den första skuggan öfver det oförderfvade, unga qvinnohjertat. Det är så re-

tande, tycka damerna, att med bara armar och obetäckt barm lära männen böja sig såsom för ett högre väsen, att komma dem att erkänna qvinnans välde vara det mäktigaste på jorden.

Skimrande fjärilslif! Inom ditt skal hyser du en maskstungen kärna. Praktfulla balsalong! Osynlig smyger frestaren omkring bland de njutningslytna gästerna, och mången, som lemnar dig, när gryningens första strimma spelar in genom dina fönster, är ej samma rena, flärdfria varelse, som hon var, innan hon trädde öfver din tröskel. —

Konsul Blomér gaf maskeradbal en afton i februari. Konsuln hade stora inkomster, men för att följa tidens vansinniga mod, lefdes de upp af honom — eller, rättare sagdt, af hans så kallade vänner. Han satte sin stolthet uti att gifva de finaste privatbalerna i hufvudstaden, att i sin salong se den fina "la crême" flyta förnämt ofvanpå "la bourgeoisie". Sitt kapital hade han lagt ned i sin hustrus klädningar, i mjuka brysselmattor, sidenbeklädda möbler och präktiga damastgardiner. På den kommande tiden tänkte han just icke, och barnen — nå ja, de kunde arbeta, så hade han fått göra, — nog hade det blifvit en karlakarl af honom!

Som sagdt, konsuln gaf maskeradbal.

Salongen var rikt upplyst och smakfullt dekorerad med blommor och grönt. Man kunde drömma sig vara i skogen en solljus, varm sommardag. Här hängde slingerväxter ned från taket öfver en mossbelupen sten, der kastade en sorlande vattenkonst sin glittrande kaskad öfver en matta af grön mossa. Allt var förvillande likt naturen. Och öfver allt detta sväfvade valsens förtrollande toner, hvilka satte dessa små, sidenbeklädda fötter i rörelse och tände en flam-

mande eld i de ögon, som blickade fram ur masköppningarne.

I tvenne konstgjorda grottor förfriskades gästerna med iskyld champagne, konfekt, frukter och glace. Man behöfde endast begära för att blifva tillfredsställd. Gurmanden fann ett paradis i grottorna; vinkännaren kunde der pröfva drufvans safter från Rhens solbeglänsta stränder, från vingårdarna vid Vesuvens fot eller från Ungerns dalar.

Vimlet af brokiga masker erbjöd en fängslande anblick. Man fann den uppsluppne hofnarren bredvid den dystre, messande munken, den stålklädde riddaren arm i arm med en sotarlärling, — öfverallt möttes blicken af idel kontraster.

I den ena af grottorna stodo en domino och en musketör från Ludvig XIV:s tid samtalande med hvarandra.

"Är Richard Casarin här?" sporde musketören.

"Jag har åtminstone skickat kort till honom," svarade dominon, "han är dagens hjelte och sjelfskrifven till min fest."

"Jag skulle gerna önska träffa den franske mästaren och bli bekant med honom. Presentera mig!"

"Sorgligt nog, kan jag ej göra er den tjensten, ty Herren vete, under hvilken mask han gömmer sig, — Jag har inte en gång den ringaste aning om, i hvilken skepnad min hustru inträder senare på aftonen i salongen. Au revoir!"

Han bockade sig och skyndade bort.

Musketören ryckte medlidsamt på axlarna: konsulns hustru stod ju der bland de doftande rosorna, klädd till page och lyssnade till kärleksdruckna ord från en förnäm mans läppar. Ja, ja, konsuln gjorde rätt i att blunda! Den elegante musketören blan-

dade sig i maskernas vimmel, sedan han gjort dessa reflexioner.

Nu inträdde i grottan en grekisk vis, med filosofmanteln öfver axlarne och sandaler på fötterna. Ett yfvigt, mörkbrunt skägg stack fram under masken. Vid sin högra arm förde han en sjöjungfru, hvilkens drägt utmärkte sig för en oupphinnelig smak och elegans. Den var af sjögrönt siden, fullsatt med snäckor och konstgjordt sjögräs. Ett svall af glänsande, kastanjebrunt hår föll öfver hennes axlar och långt ned på ryggen, som var betäckt af silfverfjäll.

"Förtrollande sjöjungfru," sade filosofen med dämpad röst på franska språket, "förr, innan jag såg er, trodde jag, att himlen gömde det skönaste, nu vet jag, att jag får söka det nere i den djupblå sjön. Då jag kommer åter till Athen, till Akademias svala lunder, skall jag drömma om er, okända najad. — Säg mig, i hvilken sjö ligger ert slott, timradt af snäckor och omspunnet af sjögräs?"

"I sjön Ingen."

"I sjön Ingen!" utbrast filosofen, och hans ögon blixtrade genom öppningarne på masken, "i sjön Ingen, som man ser från den der . . ." Han tvärstannade och frågade i en lätt ton:

"Behagar ni ett glas champagne?"

Hon böjde behagfullt sitt hufvud, men hon syntes litet förvirrad, och en brännande rodnad betäckte under masken hennes kinder. Det var han, den okände främlingen från den förgångna sommaren, som hon flygtigt sammanträffat med i tornruinen. Slumpen hade åter fört honom i hennes väg. Men hvarför rodnade hon, hvarför kände hon en underlig bäfvan i sitt hjerta? Han var ju endast en obekant för henne? Så tänkte den fagra sjöjungfrun, fröken

Gurli Falkenstjerna, der hon inne i den dunkla grottan stod ensam med den högreste, besynnerlige filosofen.

Denne räckte henne ett glas med skummande champagne.

"Jag älskar konsten," sade han, höjande sitt glas, "ty jag är grek. Jag har skådat Phidias mästerverk i marmor, dessa bilder, hvilka endast sakna den gudomliga lifsgnistan, för att blifva menniskor, skönare än andra; jag har sett Apelles dukar, på hvilka han framtrollat härliga taflor ur det menskliga lifvet och från Olympen; jag har hört Sophokles och Aristohpanes dikter framsagda på jordens skönaste språk från grekiska scenen i Athen. Jag helsar er från Athens konstnärer, — de önska er lycka, om ni gör konsten till ert mål i lifvet!"

Hans glas klingade mot hennes. Hennes hand darrade, då hon förde glaset till sina läppar, lyftande något litet på masken. "Han har känt igen mig!" tänkte hon.

"Hvem är ni? Säg mig det!" utbrast hon derefter.

Han fattade hennes lilla hand, såg henne in i ögonen och sade mildt:

"Jag är er vän. Låt det vara nog — tills vidare. Glöm ej konsten för flärd och nöjen; — konsten är er bäste vän. Glömmer ni den, glömmer ni mig. — Farväl!"

Han höll hennes hand ett ögonblick i sin, derpå axlade han sin mantel och trädde ut ur grottan till den larmande hopen af masker, till den lockande dansmusiken och till de klingande skratten. Hon såg efter honom och sade för sig sjelf:

"Ah, efter demaskeringen skall jag nog skaffa mig reda på hans namn. "Glöm icke konsten, glöm-

mer ni den, så glömmer ni mig," sade han. Han är konstnär! *Det* åtminstone är jag säker på. Ah, hr målare, jag skall afslöja er till slut."

Nu nalkades musketören och bjöd henne sin arm. Hon fattade den och yttrade till honom:

"Jag visste inte, att löjtnant Örnefelt gått i fransk tjenst; — det lär ju vara lifsfarligt, då deremot den kungliga svenska . . ."

"Ni är alltid retsam, fröken Gurli, men likväl drager ni mig oemotståndligt till er."

"Akta er, herr musketör, ty sjöjungfrun lockar riddare ned i den kalla sjön, och ni, vill jag minnas, är rädd för det våta elementet."

"Ni är ej vid lynne, fröken Gurli, och likväl är maskeraden magnefik."

Hade han känt henne bättre, skulle han vetat, att hon i qväll var vid ett ypperligt lynne, ty hennes retsamhet var just ett bevis derpå.

"Behagar ni dansa en vals? Ni skulle göra mig utomordentligt lycklig."

"Kan så litet göra er lycklig, så — med största nöje!"

De gingo ut i salongen. Gurli återsåg ej sin okände vän från sommaren efter demaskeringen, och baron Axel Örnefelt kunde ej heller någonstädes upptäcka den franske målaren, Richard Casarin, hvilken han ifrigt sökte.

"Jag skall väl träffa honom i hans atelier," mumlade baronen, när han vid midnatt lemnade maskeraden. "Skulle det verkligen vara han, så . . "

Han rynkade ögonbrynen och slog betänksamt af askan på sin cigarr.

III.

Det var åter sommar. Rosorna doftade, lärkorna sjöngo sina glada sånger, och allt var soljust och gladt.

Der stod såsom under förra sommaren det gamla tornet, och murgrönan slingrade allt tätare sina rankor omkring de gråa, förvittrade murarna. Svalorna flögo nu, liksom då, ut och in genom torngluggarna, och der nere i dalen blänkte sjön Ingen fram mellan mörkgröna ekdungar och ljusgröna björklundar, och på dess yta summo de hvita och gula neckrosorna.

Uppe i den förfallna tornruinen satt Gurli och band samman små buketter af Linnés älsklingsblommor, de der med de små, skära, klocklika kalkarna, de långa efter marken krypande refvorna och det oförlikneliga doftet.

Den unga flickan var klädd i en hvit musslinsklädning och håret svallade efter vanan fritt kring hennes axlar. Hennes fina drag voro något blekare än förra sommaren, och de mörka ögonen ännu mörkare och outgrundligare än någonsin.

"Hvarför icke?" frågade hon högt sig sjelf, "hvarför kan det ej ske? Hvarför skulle jag ej egna mig åt konsten, då hufvud och hjerta mana mig dertill? Jag föraktar männen — dessa egenkära narrar — som vilja hafva oss till sina rodockor. Det skulle aldrig falla mig in att binda mig vid en man, som ej kunde förstå mig, som endast i mig såg en guldgrufva, ur hvilken han hemtade medel till sina förströelser, och en prydnad för sin salong. — Och han, sedan, den der hemlighetsfulle mannen, hvad jag hatar honom! Han söker att beherska mig genom sitt hemlighetsfulla väsen, — och jag, jag känner mig

bunden af en trollmakt, då han talar. Jag hatar honom, emedan jag ej kan slita dessa bojor. Han uppmanade mig att följa vägen, som leder till konstens tempel, och jag vandrar rastlöst, men jag är för svag, jag sjunker tillsammans af tröstlöshet, när jag står ensam framför min tafla och ej eger någon, som kan säga mig hennes fel och brister. Pappa är rädd för målare. "Det är inte folk att lita på, de der männen af paletten, som fara hit och dit, fria som himmelens fåglar," brukar han säga. Kanske har han rätt. De äro obeständiga, emedan de aldrig slå sig till ro någonstädes, de äro . . ."

Hon afbröt sitt halfhöga samtal med sig sjelf och dolde hastigt anletet i handen, ty hon hörde steg, som hon en gång förr hört ljuda i trappan. Då hon såg upp, stod främlingen, som hon senast träffat på maskeraden, när hon var på besök i hufvudstaden, framför henne. Hon hade visserligen varit beredd på hans inträdande, men likväl röjdes en förrädisk rodnad på hennes kind. Ögonen riktades tankfulla på honom, de rosenröda läpparna förblefvo slutna.

Han tog den gråa sommarhatten af sin lockiga hjessa och bugade sig djupt för henne.

"Jag sökte er, fröken Gurli Falkenstjerna; lyckan gynnar mig, — jag har funnit er, der jag anade att ni skulle vara."

Gurli hade beslutit att synas kall och likgiltig, ty det retade hennes qvinliga fåfänga, att han ej yppat sitt namn för henne, ehuru hon begärt att få veta det.

"Ja så, ni har sökt mig, herr . . . herr . . . Ah, jag har alldeles glömt ert namn. Var god och säg mig det!"

Han smålog och svarade:

"Vi hafva ju aldrig blifvit presenterade för hvarandra . . ." Mitt namn är Richard Casarin."

"Richard Casarin — ni?! Ni är således den store, franske målaren, min herre?"

"Ja, jag är den franske målare, som ni behagar kalla stor."

Hon slog ihop händerna af idel förtjusning: hon befann sig här med honom, som hela den konstälskande allmänheten talade om, han hade kommit för att söka henne — endast henne i den gamla ruinen!

"Jag ber er förlåta min djerfhet, att ännu en gång beträda detta rum, och i synnerhet nu, då ingen regnskur haft den godheten att jaga mig hit in. Men jag färdades här förbi på morgonen och kunde ej motstå begäret att upplifva gamla minnen. Jag kom att tänka på henne med de mörka ögonen och den fina profilen, och så kom jag hit upp för att återse henne."

Han talade ledigt och otvunget. Om någon var en verldsman, så var det han, ty han förstod så väl att under en lugn yta dölja, hvad han verkligen kände. Men hade Gurli kunnat se in i hans hjerta, skulle hon hafva funnit, att der brann en ren, skär låga, som hette kärlek. Hon skulle hafva sett sin bild stå ristad i trogna drag i hans hjertas innersta gömma, dit aldrig en oren tanke nådde, der barndomens engel ännu drömde sina ljufva drömmar om hopp och tro. Nu deremot såg hon honom endast stå der med hatten i hand, ett soligt leende i ögonen och på läpparna, lugn som vanligt.

Orsaken hvarför Casarin låtsade denna likgiltighet, var den, att han ville vara säker på sin sak, innan han böjde knä för en qvinna. Han var också stolt, den franske mästaren!

Gurlis kinder betäcktes af en varm rodnad. Omedvetet lät hon den ena doftande linnéan efter den andra falla på kalkstensgolfvet ur sin lilla hand.

"Jag kom för att taga farväl af er, fröken Gurli, ty i qväll reser jag med jernvägen till Malmö och sedan vidare till mitt gamla Frankrike. Jag kommer att tillbringa vintern i Schweiz, uppe bland alperna, ty drottning Victoria har beställt några vinterlandskap derifrån. Jag skall aldrig återse Sverge."

"Aldrig?" sporde Gurli drömmande. Hennes tankar voro fjärran i Schweiz; hon tyckte sig vandra genom grönskande dalar, öfver svigtande broar hän mot alpernas toppar, på hvilka evig snö hvilade, och der isjungfrun hade sitt palats af gnistrande iskristaller.

"Nej," svarade han, "jag ser er troligen för sista gången, men dessförinnan, innan jag skiljes från er, så . . ."

Han tog ett steg fram emot henne, och en fuktig glans skimrade i hans öga, han fattade hennes hand och slöt den i sin, då i samma ögonblick steg hördes i trappan, och löjtnant Örnefelt visade sig i tornkammaren. Casarin rynkade omärkligt ögonbrynen och släppte hennes hand.

Örnefelt syntes högst öfverraskad att råka den franske målaren, och ett isigt leende smög sig öfver hans läppar, då han bugade sig för Casarin. Dennes blick var deremot varm, när den hvilade på löjtnantens spensliga gestalt.

Gurli märkte, att hennes närvaro lade ett pinsamt tvång på de båda männen, och med en röst, så mild och ljuf, att den kom Casarins hjerta att klappa fortare, sade hon till honom:

"Farväl, min herre! Besöker ni ännu en gång mitt fosterland, så glöm ej att låta mig återse er."

Hon räckte honom sin fina, marmorhvita hand, och han förde den, under det hans ögon för ett ögonblick sänkte sig i hennes, till sina läppar. Sedan hon tagit blombuketten, aflägsnade hon sig med en böjning på hufvudet för baronen.

Casarin lade armarne i kors och hans drag mörknade.

"Besynnerligt att träffa dig här," sade löjtnanten.

"Kan så tyckas, men likväl är det ej så underligt, att jag ville ännu en gång, den sista, återse de ställen, der min barndom förflutit. Nu är jag likväl icke så glad, som när jag förra sommaren återsåg mitt barndomshem. Bittra tankar stjäla sig på mig; jag blir hårdare, mera oförsonlig och sjelfvisk, när jag tänker på min far, baronen. Du sade till mig, när du uppsökte mig i min atelier i hufvudstaden, att den gamle känner ånger öfver sitt handlingssätt mot mig, att han hoppas, att jag skall återvända i hans faderliga armar, men jag kommer likväl icke. Jag skulle dö af längtan inom Örnehofs murar. Der har jag framlefvat min barndom under hån och förakt, derifrån bar man en gång ut min arma, ädla moder till kyrkogården — ert "grafkor" var naturligtvis för högvälboret att gömma en ofrälse född qvinnas stoft! Nej, jag hatar mitt fordna namn, jag är nu blott Richard Casarin, konstnären, men lika stolt är jag öfver mitt nuvarande, som öfver mitt fordna namn. — Du kan vara lugn, bror Axel, du får fortfarande anse Örnehof som ditt fideikomiss, jag skall aldrig göra mina rättigheter gällande. — Ville jag ega någonting af Örnehofs härligheter, vore det endast den här gamla lemningen från feodalismens dagar."

Baronen log ett ironiskt löje. Hans broder kunde ju ega allt det, som man kunde se genom tornfönstret, och då föredrog han . . . nå ja, hvar och en har sin smak, tänkte baron Axel, men högt sade han:

"Du har ständigt haft dina besynnerliga idéer, Richard, allt ifrån du var pojke. Då kunde du lefva dagen om utan mat i skogen, och när du kom hem, tog du genast ett stycke kol och ritade väggarne fulla med skogspartier."

"Och så kastade min far mig i en skrubb, kallande mig plebej och odugling," inföll Casarin bittert.

I detta ögonblick summo klara, veka toner in i tornkammaren, och de båda bröderna hörde en qvinnoröst sjunga:

»Jag eger ej hem här på jorden,
En irrande fågel jag är,
Men fjerran bland furor i norden
Bor hon, som mitt hjerta har kär.»

Casarins blick blef drömmande, en lätt rodnad färgade hans kinder, och mörkret försvann från hans panna, som blef ljus och klar. Han såg i tankarna Gurli gå fram bland ängens blommor, han såg det ljusbruna håret fladdra för vinden och de mörka ögonen, outgrundliga som insjöns vågor, stråla af vemodig fröjd. Hvarför sjöng hon hans visa? — huru kunde hon hafva lärt sig den? En sträng i hans själ vibrerade vid denna fråga. Han påminde sig, att han sjungit den, när han vandrade bort från tornruinen förra sommaren. Då kunde han hoppas att få återse henne, nu, när han vandrade bort, skildes han kanhända från henne för evigt! Nej, han måste ännu en gång återse henne och säga henne, huru innerligt han höll af henne. Besvarade hon hans kärlek, kunde man aldrig veta, om hon ej blefve hans egen, lilla hustru — men

det vore omöjligt, ty för verlden var han ju endast Casarin, mannen utan sköldemärke . . .

"Gurli Falkenstjerna sjunger som en ängel", sade baronen, skarpt betraktande sin broder, "det är en egenskap, som gör en hustru förtjusande. När hennes far håller sitt löfte, blir . . ."

"Blir?" Casarin bleknade.

"Då blir den der sångfågeln *min!*"

"Morbleu, det skall . . ."

Casarin beherskade sig och afbröt meningen, men baronen hade likväl fått kasta en blick i hans inre, och detta var nog, för att uppfylla hans själ med oro.

"Nå", frågade han, "lemnar du nu Sverige för alltid?"

"Jag reser redan i qväll, för att aldrig vända åter."

Baron Axel kunde knappast tillbakahålla ett leende.

"Du vill således ej återtaga ditt forna namn och inträda i dina rättigheter såsom äldste son?"

"Jag har en gång svarat: nej!"

"Således är det ditt sista ord?"

Casarin nickade.

Baron Axel nästan darrade af glädje. Han måste likväl lägga band på sig och synas lugn, för att ej förråda sina verkliga känslor mot brodern.

"Farväl då Richard", sade han med ett sorgset tonfall i rösten, "och glöm mig ej. Jag har dig att tacka för den egendom, som en gång skall tillfalla mig i arf, och jag skall aldrig förgäta min skuld till dig. Vi äro hvarandra olika i mycket, vi hafva ej några gemensamma intressen, men jag är dig likväl af hjertat tillgifven, Richard. Behöfver du någon

gång en trofast vän eller ett materielt hjelpmedel för att vandra framåt till rykte och ära, så kom till mig — hör du det!"

"Jag tackar dig, och jag håller af dig mera än du tror; du är det bästa minnet från min dystra barndom."

"Du glömmer Gurli."

"Nå väl, jag tillstår, att hon är det blidaste och ljufvaste minnet från fordom. Huru lifvades ej mitt hjerta, då jag fick åka skridsko med henne öfver den spegelblanka fjärden och om somrarne fick plocka blommor och drömma med henne i den dunkla, fridfulla skogen, men, som du nyss såg, anar hon ej, att jag är den långe, smärte gosse, som för många, många år sedan berättade henne sagor från vår stolta, bragdrika medeltid i skuggan af de här gråa murarne. Hon har glömt Richard Örnefelt, — och hvilken mins väl honom?"

"När träffade du henne? Förra sommaren?"

"Ja, jag återsåg henne för första gången i det här tornet en ruskig eftermiddag förra sommaren."

"Nå, då var det väl ej underligt, att hon ej igenkände dig: — du var ju kostymerad till stråtröfvare i en slokig hatt och en gammal utnött jagtdrägt?"

"För tusan! Det var en drägt, som jag nyttjade i Ostindien, när jag genomreste landet. Jag egde ingen lämpligare att begagna här i skogarna, och så tog jag den."

"Ah, en konstnärsnyck således?"

"Om du så vill."

"Men slutligen farväl, Richard, och lycksam resa! Du har ingen helsning till vår far?"

"Nej, ingen!"

"Godt, det är din ensak. Farväl!" Baronen räckte Casarin handen och tryckte den med konstlad värme. Derpå försvann han i trappuppgången. Casarin gick fram till tornfönstret och såg ut öfver trakten. Då såg han henne i den hvita musslinsklädningen plocka blåklint på en åkerren. Han såg henne stå der i det klara solljuset, stolt och fager som vanligt; han såg henne fästa en blåklint i det svallande håret och han kände, att han ej kunde resa, innan han sett in i de mörka, strålande ögonen och hviskat till henne; "Jag älskar dig högre än allt annat i verlden." Han ville berätta henne sitt lifs saga, och sedan . . . ja, sedan ville han för alltid vandra ut i den fria, vida verlden.

IV.

Det var afton. En lätt skymning hvilade öfver Stjernelunds park, som sträckte sig omkring lagman Falkenstjernas ståtliga herresäte, uppfördt i renässance-stil. Tunna, hvita dimmor sväfvade öfver dammarne i parken, och här och der sjöng någon trast sin vemodiga sång i toppen på en hängbjörk. Blommorna utandades sina välluktande dofter, och den milda luften var mättad af dem. Genom skyarne tindrade stjernorna fram, och månen kastade ett matt, darrande skimmer på marmorbysterna, hvilka voro utställda här och der i de löftäckta gångarne.

Allt var tyst och stilla. Man kunde, om man betraktat sceneriet, trott sig se det förtrollade slottet i sagan med dess sofvande invånare och dödstysta parker. Men i en dunkel allé, som förde fram till ett litet lusthus i grekisk stil med smäckra joniska pelare och hvälfdt tak, vandrade en qvinna sakta

framåt, insvept i en vid schal, som gjorde, att man lätt kunnat taga den promenerande damen för en nunna, stigen ur grafven för att besöka kära ställen. Om man så äfven sett det fina, bleka ansigtet med de dunkla ögonen, kunde man lätt hafva råkat i svärmeri.

Vid alléns slut upptäckte vandrerskan en man, som syntes försjunken i betraktande af lusthuset, hvilket framstälde sina luftiga, ädla former i en ypperlig dager, tack vare månskenet.

Hon stannade och rodnade.

"Han här", tänkte hon. "Min Gud, tänk om han finge se mig! — Det får icke ske."

Hon drog schalen som ett dok öfver hufvudet och ställde sig i skuggan bakom en utblommad syrenhäck. Hon kände sitt hjerta slå oroligt; hon var ond på sig sjelf derför, att en främlings åsyn kunde jaga en purpursky på hennes kinder och komma hennes hjerta att klappa fortare än vanligt. Hon *måste* besegra sina känslor! — Mannen vid lusthuset vände sig om och började, fördjupad i tankar, vandra gångstigen framåt. Han nalkades sålunda det ställe, der hon hade gömt sig för honom.

Den unga qvinnan såg nu tydligt i månens sken den högresta, smidiga gestalten och de stolta, ädla anletsdragen. Hon kunde nästan urskilja ögonens glans. Hon fattade tag i några grenar, för att bakom dem kunna fullkomligt dölja sitt ansigte, men en af grenarna, som var murken, brast af, och ljudet, som dervid uppkom, väckte vandraren ur hans tankar. Han riktade försigtigt sina steg åt det håll, hvarifrån ljudet kommit. Han vek undan häckens grenar och studsade af öfverraskning, när han såg de välkända, liksom i marmor mejslade dragen och de mörka, un-

derbara ögonen, skuggade af de långa, glänsande ögonhåren.

"Gurli!" utbrast han med dämpad, lidelsefull stämma.

Hon trädde fram på gångstigen och stannade framför honom, stoltare än en kejsarinna framför sin undersåte, ty hon ansåg sin värdighet fordra, att hon ej visade, hvad hon kände för denne nästan okände man.

"Hvad vill ni mig, monsieur?" frågade hon.

"Om förlåtelse, att jag stör er", sade han, bugande, på klingande svenska, "men ni måste bevilja mig ett ögonblicks samtal!"

"Ni talar svenska flytande!" utbrast hon förundrad.

"Ja, jag är ... eller, rättare sagdt, har *varit svensk*."

"Varit? Ni förvånar mig, min herre!"

"Om ni blott är af den godheten att höra mig, skall jag lösa denna gåta, som", tillade han skrattande, "troligen på det högsta retar er nyfikenhet."

"Å, visst icke!" inföll hon häftigt, men rodnaden på hennes kinder talade ett motsatt språk.

"Kanske ni icke beviljar ..."

"Jo, jag beviljar er begäran, men ..."

"Tviflar ni på min heder, så låt mig gå!" sade han med en af inre rörelse darrande röst.

"Kom!" var hennes enkla svar.

Inom få minuter stodo de i ett litet förtjusande rum i det ofvannämnda lusthuset, som den finaste smak invändigt prydt med blommande växter, taflor af gamla mästare och marmorstatyetter. Midt på golfvet stod ett staffli, på hvilket en nyss påbörjad landskapsmålning var uppställd. Paletter och penslar lågo

kastade om hvarandra i artistisk oordning på bordet vid rummets enda fönster, genom hvilket månens fulla ljus föll in och belyste föremålen med sin lugna silfverglans.

"Här bör man kunna måla bättre än annorstädes!" sade Casarin, seende sig omkring i rummet med ett gladt leende. "Denna tafla är sannerligen icke illa — trädets grenar, som hänga ned i vattnet, äro präktigt tecknade, och kompositionen är öfver hufvud taget lyckad. Vid Correggio! Här skulle jag kunna dana er till mästarinna!"

"Smickrare! — Men tiden ilar, jag måste snart återvända till hemmet, var derför god och säg mig, hvad ni ämnade!"

Hon satte sig i en länstol, och Casarin ställde sig bakom henne, stödjande sig helt lätt mot stolskarmen.

"Det var en gång", började han med vek röst, "en liten vacker sömmerska, som, i likhet med svalorna, bodde högst uppe under takåsen. Hon var mycket, mycket fattig, men hennes själ var lika ren som snöflingan, innan den ännu har berört stoftet. Dag och natt sträfvade de små fina händerna, och de ljufva, blå ögonen voro utan afbrott fästade på sömmen. Hon hade ingen att älska mer i verlden än lackviolen, som blommade i fönstersmygen, och kanariefogeln i ståltrådsburen. Men så blef hon bekant med en ung, förnäm officer. Då glömde hon både den lille sångaren och den doftande blomman för honom, och han glömde sin stolta ätt, sin ärelystna sträfvan för henne. — Ett år förrann, och så förde han henne såsom sin hustru in i det slott, som han ärft af sina fäder. Der glömde de verlden, men verlden glömde icke dem. Hans slägtingar

sågo ömkansfullt ned på honom, emedan han ur folkets led tagit sin hustru; hans kamrater vid regementet kallade honom för den "beskedlige landtjunkaren".

"I början hade han intet öga och intet öra för allt detta, men åren gingo, och med dem förgick äfven hans lidelsefulla kärlek. Nu upptäckte han, att hon hade tusen fel, hvilka han ej upptäckt förr, att hon saknade finare bildning och att giftermålet med henne dragit honom från hans politiska bana och gjort honom till hvad han nu var — en adlig landtjunkare, utan hopp om en lysande framtid. Då blef han hård mot henne, förebrådde henne hennes borgerliga härkomst, och Gud vet allt, hvad han beskyldę henne för. Hon böjde sitt hufvud och dog; då hon mistat hans kärlek, kunde hon ej lefva längre; denna kärlek var hennes lif. Hon sänktes ned i grafven på kyrkogården under lindarne, hvilka voro de enda, som offrade henne en blomma, men så snöade de också hennes grafkulle hvit af sina doftande blommor! En liten gosse satt ofta och grät vid grafven, men han kunde inte då resa ett marmorkors öfver henne. Nu har han gjort det och, sedan han blifvit man, bedt böner för sin moder under den mossklädda kullen."

Han gjorde ett ögonblicks uppehåll i sin berättelse och böjde sig ned samt kysste sakta hennes hår, så sakta, att hon sjelf icke märkte det. Gurli hade omedvetet sammanknäppt sina händer och stora, klara tårar perlade i hennes ögon.

"Hvarför fortsätter ni icke, monsieur . . . monsieur Casarin?"

Hon uttalade ovilligt hans namn, liksom skulle hon hellre hafva velat nämna ett annat.

"Jag fortsätter. Tvänne söner hade den milda qvinnan skänkt sin make. Den ene blef moderns afbild, fick hennes själsegenskaper; den andre vardt en ny upplaga af en sådan der stolt, sjelfvisk adelsman. På den förstnämnde öfverflyttade fadern sitt hat och kunde aldrig tåla honom; han kallade honom, till skilnad från den andre, "plebejen, vanbördingen" och hånade, då barnet var närvarande, moderns minne. Då gossen blef yngling, förstod han, att han var öfverflödig, och han var för stolt att dröja i det hem, der man föraktade minnet af hans ädla, olyckliga moder. Han flydde, och när han som man återvände, bar han namnet Richard Casarin, — som barn hade han hetat..."

Hon satt helt stilla qvar i stolen, men med drömmande röst ifylde hon hans mening med namnet: Richard Örnefelt.

"Ja, jag, den franske målaren, är din forne lekkamrat, din barndomsvän, din Richard!" utbrast han och tillade med lugnare röst: "Och nu, sedan jag sagt dig detta, sedan jag sagt dig, att han ännu är trogen sin första kärlek, vill jag gå, för att aldrig återvända, ty till och med *du* har glömt den stackars Richard Örnefelt."

"Glömt? O, nej! Du vill gå? Du får det icke!"

Han fattade hennes händer och tryckte dem till sina läppar.

"Du älskar mig då?"

Han kastade sig på knä för henne, och hon böjde sig ned mot honom, slingrande sina armar kring hans hals.

"Ja, Richard, jag älskar dig outsägligt! Du har varit min ungdoms, mitt lifs fagraste dröm. Nu har drömmen tagit gestalt; nu vet jag, hvarför du har

fängslat mig såsom med en trollmakt! Du påminte mig om honom, som var min barndomsvän. O, huru mycket högre skall jag ej älska dig nu, då du sjelf är den, som jag ansett såsom förlorad!"

"Gurli!"

Han sprang upp och slöt henne hänförd i sina armar, sänkande sin blick i de strålande, hjertevarma ögon, hvilka med ett sådant förtroende blickade upp till honom, kyssande de läppar, hvilka hviskade och oupphörligt hviskade hans namn.

Så sporde hon honom under andlös spänning:

"Ämnar du aldrig försona dig med din far och återtaga det namn, som med rätta tillkommer dig? Endast såsom en Örnefelt kan jag blifva din: *min* far har gifvit *din* sitt hedersord på, att blott en Örnefelt skall kalla mig sin hustru. Säg, hvad ämnar du göra?"

Hans drag mörknade. Åter spökade "sköldemärket" för hans själ, åter satte man börden framför förtjensten.

"Jag går för att aldrig återkomma", sade han i bestämd ton.

"Och du lemnar mig?" sporde hon förebråelse.

"Har jag att välja mellan min kärlek och min heder, gör jag, hvad den senare bjuder mig. Skulle *jag* köpa min lycka genom att försona mig med den man, som skymfat min mor och stött hennes son ifrån sig? — Aldrig!"

Gurli drog sig blek och darrande ur hans armar. "Aldrig", upprepade hon tonlöst och dolde ansigtet i sina händer.

V.

Sedan Casarin skilts från Gurli, vandrade han utan mål framåt. Natten var härlig, och en promenad för att svalka blodet, som sjöd i hans ådror, kunde aldrig skada, tänkte han.

Det kunde aldrig falla honom in att kasta bort sitt konstnärsnamn, som blifvit honom så kärt, för att utbyta det mot detta klingande, adliga namn, hvilket kostat hans moder friden och lifvet. — Nej, förr än att taga sitt familjenamn åter, förr lät han sin kärlek falla sönder, och det hopp, han bygt, lösas upp i töcken. Gurli var honom kärare än lifvet, men sin stolthet och sjelfaktning sålde han ej för en qvinna, vore hon än fagrare än himmelens stjernor och rikare än Golkondas grufvor.

Sådan var hans tankegång. Det var ej svårt att se på hans ansigte, att han kämpade en svår kamp med sig sjelf, men han var en stolt man, den der Casarin. Han betänkte ej, att han, liksom hans fader, genom sin stolthet krossade ett qvinnohjerta, att han genom sin hårdhet bröt ned ett lifs lycka och en qvinnas dröm om sällhet.

Utan att han visste ordet af, stod han framför den tysta kyrkogården med den lilla, hvita kyrkan, fridfullt inbäddad mellan sekelgamla lindar. Klockan slog just tolf, och Casarin lyssnade, litet underlig till mods, till den dofva kopparrösten, som sade, hvad tiden led.

Han stödde sig mot muren och upprepade tankfullt Hamlets, den olycklige danske prinsens, ord:

"Att vara eller icke vara, det är frågan."

"Nämligen", fortsatte han, "att vara eller icke vara stolt, att glömma eller icke glömma lifvets oför-

rätter, det är frågan, som jag ännu en gång gör mig sjelf."

Han såg bort mot moderns graf. Marmorkorset glänste hvitt i månljuset och lindarne stodo som en skyddsvakt omkring den. Ett stilla vemod bemäktigade sig honom; barndomsminnen, leende och ljusa gjorde själen vek. Så hade han aldrig känt, så hade ej förr hans moders minne hviskat förlåtelsens ord i hans hjerta för denne egoistiske fader.

Men var det en synvilla? Rörde sig verkligen icke något vid grafven? Jo, en man låg lutad mot marmorkorset, och Casarin kunde se, huru ett par sammanknäppta händer sträcktes upp mot den mörkblå, stjernströdda natthimmelen.

En darrning genombäfvade den kraftfulle mannen. "Skulle det kunna vara . . .? Men det är omöjligt, det är för sent för en så gammal och bruten man!"

Trots dessa ord till sig sjelf, öppnade han gallergrinden och smög sig ljudlöst fram mellan kullarne till moderns graf. Han förde krampaktigt handen till sitt hjerta, när han såg den i varm bön stadde gamle mannen med det silfverhvita håret och de stolta dragen, på hvilka sorgen outplånligt tryckt sin stämpel. Hans hårdhet vek, isen kring hans hjerta smälte . . .

Mannen, som knäböjde vid korset, steg upp och hängde en krans af hvita rosor omkring det. Han skulle just gå, då han fick syn på Casarin, som nästan omedvetet sträckte sin öppna famn emot honom.

Den gamle skakades. Hade icke hans son, Axel Örnefelt, yttrat, att Richard redan lemnat fosterjorden, och nu stod hans äldste son der med förlåtelse i sina blickar, högrest och manlig, sträckande sin famn

emot *honom*, som brutit så oändligt mycket emot både mor och son . . .

"Richard, får jag komma?" sporde han med qväfd röst.

"Kom, kom, älskade fader!"

Fadern störtade i sonens armar. De snöhvita och mörkbruna lockarna blandades med hvarandra.

Daggdropparne glittrade bland gräset på den hvälfda kullen, och gräshoppan gned af fröjd sina vingar, så att det ljöd så muntert i sommarnatten. Blommorna lutade ihop sina hufvuden och logo vid åsynen af denna försoning, och öfver grafvården sväfvade en flik af nattdimman eller var det kanske *hennes* ande, som välsignande sväfvade fram öfver de båda männen?

De slogo sig ned på den simpla träbänken vid grafkullen och började samtala, och de hade sannerligen mycket att språka med hvarandra om. Slutligen berättade Richard äfven om flickan med de mörka ögonen och det silkeslena håret, och gubben lofvade att ställa allt till rätta.

"Men det der franska namnet?" frågade han.

"Har redan vunnit klang inom konstens verld — således behåller jag det."

"Och hvem skall då bli egare af Örnehof?"

"Bror Axel naturligtvis! Han bör ha ersättning för Gurli, som han förlorar."

"Och du sjelf?"

"Jag?" Casarin gjorde en lätt axelryckning, som betydde så mycket som: "Jag är konstnär, hvad behöfver jag?"

"Egensinnig och oklok", puttrade gubben, ty han såg dock helst, att äldste sonen fick det lagen bestämde.

Morgonen grydde och stjernorna började blekna, innan de båda männen begåfvo sig hem. Men en skönare morgon sade sig baronen ej hafva upplefvat: lärkorna i skyn sjöngo frid och fröjd in i hans hjerta, och blommorna strödde slösande sina dofter i hans väg, som den strålande solen bestänkte med purpur och guld. Och arm i arm gingo far och son fram under de rika löfhvalfven, som bildade allén, hvilken ledde till den gamla, ståtliga herregården Örnehof.

VI.

Här skulle vi med skäl kunnat sätta punkt och låta er fantasi skapa slutet på vår berättelse. Vi vilja dock tillägga några rader, och ni torde ursäkta, att vi af dem tagit oss friheten att göra ett helt kapitel, — åtminstone hafva vi räknat det som det sjette.

Paris — dessa fem bokstäfver bilda namnet på det ställe i Europa, till hvilket hvarje flicka längtar att få ställa sin flygt, för att fullända sin uppfostran, då hon kommit ur pensionen. "Till Paris", är den unge mannens lösen, då han för första gången vill se sig om i verlden. Ja, hela den delen af mänskligheten, som har råd att resa, har väl en gång vid någon biljettlucka framsagt trollformeln: "Till Paris". Dit bedja vi er äfven för ett par minuter följa oss för att kasta en blick genom fönsterrutorna till ett trefligt hus vid rue S:t Honoré.

Vi se en liten atelier, glad och solljus, med den klara blå himmelen inblickande genom glasrutorna i taket.

I ateliern äro två stafflier uppställda. Vid det ena står monsieur Casarin och målar en förtjusande

genrebild, vid det andra ser ni madame Gurli Casarin, som är sysselsatt med att på duken teckna en gammal ruin, omgifven af en äkta nordisk natur. Hon försjunker i drömmar, när hon börjar i den lätta konturteckningen igenkänna tornruinen vid sjön Ingens strand. Hastigt lägger hon bort penseln och skyndar fram till sin man, som lemnar sitt arbete och följer henne till hennes staffli.

"Är det likt?" frågar hon leende.

"Mycket! Jag tror du är skapad att måla landskapsstycken, — de lyckas bättre för dig än för mig", försäkrar han och för handen öfver hennes glänsande, mjuka lockar. Derpå, läggande armen kring hennes lif, hviskar han till henne:

"Min lilla älskade hustru, i vår resa vi hem och helsa på gubbarna, då skola de se, att liten Gurli blifvit en . . ."

"Stor konstnärs hustru!" ifyller hon skrattande.

Han tillsluter hennes lilla, näpna mun med en kyss. Då lindar hon sina armar kring hans hals, och så glömma de hela verlden, lutade mot hvarandra.

Vi låta ridån falla, och som ni sjelf sett, strålar scenen i det klaraste solljus utan några sorgens skuggor.

SVEN ÖRN.

Sommarsolen sken klar och varm öfver hufvudstaden, då Sven Örn med fiolen under armen och ränseln på ryggen vandrade in genom Norrtull. Han kom fjärran ifrån, ända bort från Wermland för att söka — sin lycka kanhända? nej, sin käresta, som redan för ett par år sedan begifvit sig till "kungens stad" och sedan aldrig hörts af.

Sven var sprittande glad: han skulle ju få råka sin Signe och dessutom höra den vackraste musik, man kunde få höra för pengar. Pengar? Ja, af den varan hade han icke mycket, men en fiol hade han, och stråken kunde han föra så, att det var både lust och glädje åt det.

Sven Örn var son af en rik bonde i Wermland, men saknade lust att odla sina fäders jord. Hemma hade han endast drifvit omkring i skogarne, och spelat för den brusande elfven och den hvitstammiga hängbjörken sina vemodiga, stundom vilda melodier, och vid tonerna från hans fiol hade dansen plägat komma i gång i "lekstugorna". Detta hade ingalunda behagat den arbetsamme fadren, och så — hade han jagat honom från hemmet. Sven hade tagit saken lätt, fortsatt sitt förra fogelfria lif och ännu mer hängifvit sig åt fiolspelet.

Näst sin fiol, — ja, kanske lika högt! — älskade han Signe, en fattig bondflicka från hans hembygd,

och då längtan efter henne blef honom för stark, packade han sin ränsel, tog sin trogna vän, fiolen, under armen och drog till Stockholm.

Väl kommen inom tullarna gick han raskt framåt, ödmjukt aftagande mössan för hvarje uniformerad herre och med ett fryntligt "guds fred!" helsande hvarje vandrare i fattigmans kläder. Så kom han ned på vår eleganta Drottninggata, men der började han just som känna sig litet förlägen bland alla de obekanta menniskorna. Hans egendomliga uppenbarelse väckte också ett vist uppseende: pojkarne grinade och skrattade åt honom, men mången liten fin fröken vred på hufvudet, då han hurtigt gick förbi henne, och mumlade till sin förtjusande granne:

"Ah! hvilken charmant figur! sådana vackra, blå ögon!"

Allt detta behagade dock föga vår blygsamme, unge bonde och för att undandraga sig uppmärksamheten, som understundom antog en något väl närgången karaktär, begaf han sig plötsligt in på en gård, som tillhörde ett stort trevåningshus vid slutet af Drottninggatan. En hop folk, till största delen bestående af jungfrur och gatpojkar, följde honom, och man ropade hånande efter honom:

"Äh! nu ska' han väl fram med sin trälåda och försöka göra musik! Det måste bli muntert, — låt höra, han!"

Och fram togs fiolen ur skinnväskan, ränseln spände han från ryggen för att vara ledigare i sina rörelser, och snart smögo de klaraste, underbaraste toner från strängarne.

Det var eget att betrakta honom, der han stod i sin enkla vadmalsdrägt och spelade i solskenet! Ögat

strålade af snillets glans, den resliga gestalten tycktes växa, och hvarje anletsdrag lågade, som af en inre eld.

Åhörarne stodo stumma af förvåning, och de hånfulla tillropen förbyttes i uttryck af förtjusning. Hans friska, varma spel, den mäktiga gestalten och de talande ögonen, — allt stämde deras sinnen till hans fördel, och endast vattenledningens sorl störde den dödstystnad, som herskade på den lilla, asfaltbelagda gården.

I ett rum en trappa upp i det hus, på hvars gård Sven inträdt, låg på en chaiselongue en ung och skön qvinna, behagfullt lekande med en liten hvit kattunge. Än tog hon honom i sina bara, mjuka armar och höll honom högt upplyftad öfver sitt täcka ansigte, än slingrande hon sitt mörka, långa hår kring honom, och än lade hon honom liksom en snöboll på den yppiga barmen, som täflade i hvithet med färgen på kattens glänsande, fina skinn. Slutligen slungade hon honom vårdslöst ifrån sig, och sänkande de långa, mörka ögonhåren, hängaf hon sig åt ljufva drömmar i vaket tillstånd.

Då strömmade de rena, vemodiga tonerna från Svens fiol in genom det öppna fönstret, och resande sig på armbågen började hon lyssna. Det ljufva småleendet vek från hennes läppar, mörka skuggor lägrade sig öfver pannan, och stora, klara tårar glimmade i de dunkla ögonfransarne.

"Det är han, det kan icke vara någon annan än han, ty jag känner hvarenda en af dessa toner!" utbrast hon och förde händerna till sina ögon, rodnande af blygsel.

Tonerna trängde allt klarare och fylligare upp till henne.

Signe, ty hon var hans Signe, drömde sig tillbaka i tiden. Åter vallade hon som en oskyldig flicka hjorden bland fjällen, åter tyckte hon sig höra elfvens brus, slagen från smedjans hammare och suset från de mörkgröna furorna. Hon såg sin moders halmtäckta koja, den lilla bykyrkan med sitt gyllene kors, i hvilken hon första gången gått till Herrans nattvard jämte "honom", — och nu, nu . . .

Hon sprang upp med glödande kinder och flammande blickar, ilade fram till fönstret och ropade ned mot gården:

"Sven, älskade Sven, kom hit upp!"

Hon såg honom blicka upp, sträcka armarne emot henne och skynda öfver gården.

Darrande af sinnesrörelse väntade hon honom och pressade krampaktigt händerna mot sitt hjerta, då hon hörde hans raska, fasta steg i trappan.

Dörren gick upp, och der stod Sven med af glädje stålande blickar, svetten i pannan, fiolen i ena och stråken i den andra handen.

Hon sträckte längtande armarne emot honom och hviskade hans namn.

Han drog sig ofrivilligt tillbaka och sporde sig sjelf, om detta verkligen vore hans Signe, den rena, blyga flicka, han älskat. Hon var ju fattig, och denna syntes rik. Med en halft föraktlig blick betraktade han det smakfulla rummet, de sidenklädda stolarne, konstsakerna och de smycken, som lågo kringströdda på toilettbordet, och ännu längre drog han sig tillbaka.

Då kastade hon sig ned på knä framför honom och bekände allt. Hon blottade sitt begär efter nöjen och rikedom, hon berättade honom, hur hon i början stått stark i striden mot frestelserna genom kärleken

till honom, men huru denna småningom förbleknat, och en oren böjelse fått väldet öfver henne, och så hade hon fallit, hon, som tusen andra. Denna lyx, som omgaf henne, dessa gnistrande juveler hade hon köpt genom att offra sin dygd, sin heder.

När hon slutat, slog hon de blottade armarna kring hans knän och bad honom med tårar i ögonen om att rädda henne, att föra henne åter till fädernebygden bland de grå fjällen och låta henne dö der med af honom erhållen förlåtelse.

Han lyssnade till henne, men som den ljusa himmelen höljes af mörka åskskyar en sommardag, så förvandlades hans ansigte. Hans drag syntes bleka och hårda, liksom huggna i marmor, och hans mörkblå ögon ljungade blixt på blixt ned på hennes ungdomliga, syndfulla hjessa. Väl var han lättsinnig på sitt sätt, men hans begrepp om heder och ära voro så stränga, att hans stolthet, ärfd från fäder, besegrade kärleken till henne, jagade medlidandet som en otillåtlig känsla ur hans hjerta. Han skulle fortfara att älska henne, som sålt sin dygd för guld, som fläckat deras ungdomskärlek? Nej, aldrig! förr ut, ut i vida verlden.

Han stötte henne omildt ifrån sig.

"Fördömda instrument! hvars toner voro orsaken till, att jag återfann dig!" utbrast han, höjande fiolen i luften. "Så som jag krossar denna, så trampar jag min första och min sista kärlek under fötterna!"

Och med dessa ord slog han fiolen i golfvet, krossade spillrorna med sin fot och gick likblek, men med högburet hufvud ut ur rummet.

Signe reste sig sedan han väl var utom dörren, skakade trotsigt på hufvudet, så att det långa, mörka håret böljade kring henne och hviskade till sig sjelf:

"Får gå! Allt djupare och djupare, tills tusentals synder för evigt skilja mig från honom, som nu stött mig tillbaka!" —

År hade förgått, och mycket hade förändrats.

Som en förskjuten bondeson hade Sven vandrat ut i verlden, som en konstnär af första ordningen återvände han till sitt fosterland. Lyckan hade varit honom bevågen. Han hade funnit gynnare, hvilka intresserat sig för honom och satt medel i händerna på honom, att han kunnat studera för Europas störste mästare på fiol, och genom träget arbete och sin utomordentliga begåfning hade han tillkämpat sig den höga ställning, som han nu innehade inom konstens verld.

Således, var den trettioårige konstnären lycklig? O, nej! långt derifrån! Han kunde aldrig glömma flickan från sin tädernedal, han kunde aldrig förgäta, att han stött henne ifrån sig, att kanske just han genom sin hårdhet låtit henne sjunka allt djupare i lastens dy. Som ett eggande minne stod hon för honom, som han sett henne den sista gången, blek, bönfallande och med tårfylda ögon. Det vemodsfulla och innerliga, som genomgick hans spel och kompositioner, var minnet af henne, och fastän han visste henne icke vara ren och oskuldsfull, var det hennes minne, som gjorde honom ädel, dref honom till goda handlingar och ledde honom fläckfri genom de många frestelser, som möta den firade konstnären på hans bana.

Sven Örn hade haft sin första konsert på "kungliga stora." Han hade öfverträffat sig sjelf och efter sista numret, "Fjälltoner", hade dånande bifallsrop fylt salongen, blommor och lagerkransar regnat öfver kompositören och virtuosen.

Nu vandrade han ensam och drömmande med sin "stradivarius" under armen utanför operahuset på

trottoaren vid Arsenalsgatan. Då nalkades honom en liten, tarfligt, men snygt klädd flicka och bad honom visa henne till artisten Örn.

"Det är jag, min lilla vän. Hvad vill du mig?

"Jo, mamma bad, att herrn skulle vara god och följa mig hem till mamma, som ville höra herrn spela någon melodi från fjällen, innan hon dog: mamma är så rysligt sjuk."

"Din mor? Kom! låt oss skynda, så fort vi kunna!"

Han fattade flickans späda hand och med klappande hjerta följde han henne öfver Gustafs Adolfs torg, Norrbro och in i en mörk, trång gränd i staden. Slutligen stannade de utanför ett högt, dystert stenhus.

"Här bor mamma uppe i en vindskammare," sade den lilla, och hon kände huru mannens hand darrade och hörde, huru en tung, djup suck smög sig öfver hans läppar.

Så trädde de in i vindskammaren, sedan de trefvat sig uppför fyra branta, halfmörka trappor. Den var upplyst af en gaslampa, vid hvars matta sken Örn urskiljde några simpla möbler, och der, på en enkel, men snöhvit bädd ett litet blekt, magert ansigte med tvänne stora, dunkla ögon, omgifvet af långa, mörka lockar.

"Är det du, Sven?" frågade en matt röst.

Han hade sett nog. Och denna röst, hur väl kände han ej igen tonfallet i den! I nästa ögonblick låg han på knä vid sängen, fattade den sjukas händer och betäckte dem med varma kyssar.

"Signe!" stammade han med bruten, af tillbakahållna tårar qväfd stämma, Signe, min älskling, förlåt mig!"

Hon strök med sin genomskinliga hand hans brännheta panna.

"Du har ingentig, att be om förlåtelse för, men jag dig; jag är brottsligare nu än då."

"Gud förlåter dig nog, såsom jag gör det," svarade han och lade sitt hufvud bredvid hennes på kudden.

De voro båda tysta för ett ögonblick, men så bad hon honom att spela för henne och om möjligt något stycke, som påminte om det, han spelat den der sommardagen för många, många år sedan på gården vid Drottninggatan.

Han steg upp, tog fiolen, sköt en stol fram till sängen och började. Den lilla flickan satte sig vid hans fötter, lade hufvudet på hans knän och lyssnade.

Och så som han nu spelade sina "fjälltoner", hade han aldrig gjort det förr, fastän han spelat dem mången gång vid furstars hof och i de förnämas salonger. Hvarje ton var stulen ur hans hjerta, för hvarje drag med stråken rullades klara, tjusande bilder från forna tider upp för hans och hennes själ. Furornas sus, vallhornens klang och solens uppgång öfver fjälltopparne, — allt målade han i toner, och dessa dogo slutligen bort, som aftonsolen tynar på vågen — omärkbart.

Då han blickade ned på henne, låg ett stilla fridfullt leende öfver hennes läppar, ögonhåren skuggade den fina kinden, och hennes händer lågo hopknäppta öfver barmen som till bön. Han lutade sig längre ned, — hon var död.

Med helig andakt böjde han sig öfver henne och tryckte den sista kyssen på de bleka, älskade läpparne, och det tycktes, som hviskade de till honom:

"Blif min dotters beskydd emot frestelserna!"

Och han tog den lilla flickan i sin famn.

HJERTESORG.

u ha svalorna flyttat!“ förkunnade min lilla åttaåriga kusin, då jag en vacker höstdag kom ned på verandan, “nu ha svalorna flyttat!“ och hon såg med ett visst vemod upp mot de öfvergifna svalboen, som kransade taklisten.

Hon hade rätt den lilla: svalorna hade flyttat . . . flyttat för att icke vända åter förr än nästa vår, och jag kan inte neka till, att jag kände en viss saknad vid tanken på deras affärd.

För det första var det signalen till, att ett vaktombyte hade ägt rum mellan sommaren och hösten; för det andra skulle det nu bli så tyst i min vindskammare, och jag skulle icke längre få drömma vid svalqvitter. Ty ni skall veta att ofvan för mitt fönster hade svalorna bygt sina bon, fostrat sina ungar och qvittrat hela sommaren om. Vi hade lärt känna hvarandra och blifvit förtroliga vänner. De slogo sig utan tvekan ned på fönsterblecket och qvittrade om lifvet i deras luftiga verld, de biktade sina hushållsbekymmer, berättade mig om sina äfventyr under varmare luftstreck och anförtrodde mig, hur många ungar de hade i boet — ja de gåfvo mig till lifs en hel liten krönika, öfver hvad som tilldrog sig mellan himmel och jord.

Och nu, när min lilla åttaåriga kusin med ett sorgset tonfall berättade mig att svalorna, våra gemen-

samma vänner, dragit sina färde, nu, när det låg höststämning öfver skogen och de gulnade gärdena, rann mig en af svalornas historietter i minnet, och jag tog den lilla förstämda yrhättan Gerda i mitt knä och berättade henne om en *hjertesorg på fogelvingar*.

Det utskjutande skiffertaket på ett gammalt herresäte tjenade en gång till skydd för ett litet näpet svalbo, som hängde bredvid takrännan, hvilken mynnade ut i ett grinande drakhufvud. I nästet residerade en familj, bestående af sval-pappa och sval-mamma samt tvänne döttrar, hvilka till sina lynnen voro sådana motsatser, att man hade svårt för att tro dem vara syskon. Den äldre var stolt och sjelfvisk samt såg med förakt ned på sparfvarne, hvilka äro fogelverldens landstrykare och gaminer; den yngre var en liten täck och älsklig svalunge, afhållen af hela den bevingade verlden, emedan hon var så hjertinnerligen glad och alltid hade ett godt ord till hands åt hvarje fågel som satt tvär och trumpen med hufvudet under vingen. Ja, till och med mjölnarens katt krökte rygg och spann, när han fick syn på henne, och kom hon honom någon gång för nära blundade "kisse" med ögonen för att icke falla i frestelse.

Men den unga svalfrökens nedlåtenhet föll inte pappa och mamma i smaken: *de* härstammade från en gammal andryg ätt som genom århundraden haft sitt näste under en egyptisk kungaborgs förfallna hvalf, och då kan man ju tänka sig, att de icke ville se sin dotter sällskapa med luftens vingade småfolk, grönsiskorna, bofinkarne och sparfvarne.

"Du får lof att vara på din kant," brukade sval-mamma säga, "det duger inte för en fröken Svala att vara si så der gemen af sig, håll dig bara på din kant!"

Och så tog hon för sig af myggsteken, men den unga fröken bara skrattade och påstod, att *alla* fåglar voro lika: alla hade de vingar och näbb.

"Men en skilnad är det dock," menade sval-pappa, "ty det är inte alla, som ha råd att smörja sig med myggstek och bo i riktiga lerhus. — Tänk bara på lärkhanen, den slarfven han . . .

"Låt oss nu tala om någonting annat!" qvittrade den unga svalan, och hade hon inte varit så svart hade hon bestämdt rodnat som en flicka på aderton, hvilken man bryr för hennes tycke, och att svalungen och den unga lärkan hade ett tycke för hvarandra — ja, det slog då inte fel!

Svalorna äro öfver hufvud taget svärmiska, och lärkorna äro nu kända för att vara poetiskt anlagda naturer — hvad under då, att en liten svalfröken och en ung lärkhane hade flugit och förgapat sig i hvarandra? Det var ju alldeles solklart, att detta skulle inträffa!

Lärkhanen bodde som en äkta dagdrifvare under bar himmel och sjöng gjorde han hela dagen om — Och hvilka visor sedan! — Glada, friska melodier, klara som vårluften och lifvande som solsken efter regn. Och likväl skördade han hvarken guld eller ordnar för sin sång, ty han sjöng för folk, som inte hade råd att gifva det förra och icke voro nog mäktiga att gifva det senare. Han sjöng för torparen, som odlade åkern i sitt anletes svett, för bondqvinnan, som sköljde sina kläder vid bäcken och för den fattige poeten, som vandrade i drömmar vid skogsbrynet, och alla förstodo de lärkans sång — ja, det gjorde svalungen också, när hon tillsammans med honom pröfvade sina vingar der uppe bland de i purpur och guld skiftande skyarne.

Och så kom den dag, då lärkan beslöt sig för att göra allvar af sin böjelse och fria.

Fria!

Han tänkte med fasa på, hvad detta ord innebar, men så tog han mod till sig, gjorde sin toilett och satte sig att sjunga öfver sitt frieri midt inne bland den doftande klöfvern, ty han vågade inte ge sig af upp i luften; han skulle då hafva sett den ståtliga herregården, vaktad af de hundraåriga lönnarne, och den synen skulle ha betagit honom modet att fria till en ung svalfröken, hvars pappa intog en så upphöjd ställning i verlden, ty familjen bodde ju under samma tak som brukspatron sjelf.

Allt det der tänkte lärkhanen, och allt hemskare blef han till mods, men så drog han till med en riktigt befängdt lustig melodi — ja, den var så sprittande och full af lif, att till och med de gula käringtänderna, som växte ut efter åkerrenen, slogo sig lösa, togo i ring och började dansa, — och i nästa ögonblick flög han i väg till lernästet, der hans käresta bodde.

Han satte sig på takrännan och började sjunga.

Sval-pappa stack helt förnämt ut näbben genom den runda öppningen på boet och frågade:

"Hvad vill han?"

Och lärkan började på nytt att sjunga, men det låg vemod öfver sången, — detta underbara, drömmande vemod, som utgör grundtonen, i hvad den första kärleken diktar. Så hade lärkan aldrig förr sjungit, men så hade han icke förr än nu vetat, hvad en "sorg i rosenrödt" ville säga. Till och med tuppen der nere på den sandade gårdsplanen kände sig rörd, och man såg honom ställa sig på ett ben och lyssna, medan

han blinkade betänksamt, men en gammal skatmamsell föreföll en svärmande kärlek så löjlig, att hon bara kunde vippa på stjerten och slå till ett hånfullt gapskratt. — Och till sist, sedan han preludierat länge nog, framförde lärkan sitt frieri, men sval-pappa svarade ett lakoniskt och bleklagdt — "*nej!*" — En poet var en alldeles för tvetydig person att taga till svärson . . . hvad var han egentligen för någonting? . . . om han åtminstone haft en *sinekur* som vanligt förståndigt folk skaffar sig, när de ingenting vilja göra, men han — *han* bodde ju under bladet på en stor växt midt ibland blommorna ute på ängen och hade således icke en gång någon bostad att bjuda på . . . och födan! — ja, den var väl derefter! — Nej, det kunde *aldrig* komma i fråga, att en lärka, en sådan der lättsinnig vissångare, fick en liten väl uppfostrad svalfröken till brud. — Adjö!" —

Och lärkan fick afsked på grått papper. Nu hjelpte det inte längre att sjunga om glittrande sjöar och blåa himlar, — han hade inte något lerhus och ingen myggstek att bjuda på, och då — "adjö!"

Och lärkan flög tyst och sorgsen ifrån takrännan på herregården, flög långt, långt bort . . . ända till en liten äng, som låg skild från allt, hvad lif hette, djupt inne i den mörka, hemlighetsfulla granskogen. Och der sväfvade lärkhanen lätt som en snöflinga ned på en undangömd tufva och började att i tankarne genomlefva den första kärlekens ljufva, men flyktiga vårdagar. — O, huru väl han mindes det första mötet der borta bland de hvita hagtornsblommorna! . . . hur väl han mindes de koketta rörelserna af det lilla svarta hufvudet! — och hennes låga, mjuka qvitter sedan! . . . ack! hvad han var lycklig, och hvad det gick lätt att sjunga den tiden! — Och nu! . . .

Och långsamt som en klagande ton höjde han sig öfver tufvorna, fladdrade högre uppåt . . . högre än de resliga granarnes toppar och började sjunga, först sakta, så högre och till sist klart och förtröstansfullt om en kärlek, som varar trots alla hinder, om känslor som förbli evigt unga, och som öfvervinna den väldigaste af herskare — *döden*.

Och torparesonen, som vandrade arm i arm med en ung bondflicka der borta mellan björkarnes stammar, böjde sig ned mot den, hans hjerta höll kär, och tryckte den första kyssen på de röda, svällande läpparne. Så stannade de lutade mot hvarandra, tysta och drömmande, för att höra lärkan sjunga, och båda tyckte de, att hon sjöng just hvad de i den stunden tänkte och kände.

Men i svalboet borta vid herrgården gick det hett till. — Sval-pappa höll långa tal och förstärkte sina yttranden med näbbar och klor. Mamma grät, och flickorna darrade.

"Det duger inte, min unge! . . . sannerligen det duger! Du blir en skam för hela vår familj! . . . tag ditt förnuft till fånga, och i hvad fall som helst gifter jag dig, min lilla svärmerska, i morgon dag med en respektabel ungkarl af vårt slägte, som bor på kyrktornet. — Han är litet fallen för att lura folk och har derför slutit sig till presterskapet i byn, som bor omkring kyrkan. — Se så, inga sura miner! . . . i morgon skall bröllopet stå!"

Och som sval-pappa sagt, blef det. —

Hösten hade kommit. De affallna löfven höllo en vild ringdans till förgänglighetens ära, björkarne stodo i skogsbrynet som upp- och nedvända sopqvastar, torra och kala; gärdena lågo gulnade och afstubbade i höstsolens klara sken, och väderqvarnarnes

vingar svängde omkring i svindlande fart, och när de hveno genom luften, lät det som; "vi ha så brådtom att mala hvetet, att mala rågen, att mala kornet!" Oupphörligen ett och det samma. Det blef riktigt enformigt i längden!

Och enformigt blef det också för den lilla, nygifta svalungen att ligga ensam och öfvergifven i svalboet på kyrktornet och blicka ut öfver den öde nejden, som berättade henne den korta sagan om hennes första kärlek.

Och nu! — ingen kärlek, ingen lärka, inga svalor mer; allt var förbi... alla voro de borta!

Ve öfver den unge herrn på herrgården! — det var hans jagtgevär, som försatt henne i detta hjelplösa tillstånd, — men hvarför ska också folk sätta en ära i att skjuta en stackars svala i flygten?

Hennes ena vinge hade träffats af ett hagel, och den förestående färden till pyramidernas land blef för henne endast en *chimère*... en *illusion*, som ramlade i samma stund hon kände, att vingarne icke buro henne. — Hon måste stanna, och man lemnade henne ensam qvar, öfvergifven af hela verlden! — Nej, icke af hela verlden! — Hennes man dröjde hos henne, men endast för ett par dagar: han ville se, om icke vingen ändå till sist kunde bli läkt... kunde bli nog stark att bära henne öfver länder och haf. — Och vingen läktes verkligen, men krafterna voro borta, och då, när allt hopp var ute, — *då* tog hennes man farväl af henne och flög.

Och den lilla svalungen var alldeles ensam. Hvilka oändligt långa dagar!... hvilka ännu oändligt längre nätter!

På matt fladdrande vingar, som knappast buro henne, såg man årets sista svala flyga omkring i den

kalla, disiga höstluften, och dödgräfvaren, der han stod lutad mot sin spade, profeterade: "du lefver inte länge, liten!"

Och "liten" skulle inte heller lefva länge.

En novembermorgon med klar himmel och rimfrost öfver buskarne och träden kände svalan, att lifvet nalkades sitt slut, att hon skulle dö innan aftonen af hunger och köld, och samlande sina sista krafter, spände hon ut de små frusna vingarne och flög till hagtornshäcken borta vid landsvägen. Och här under de i rimfrost höljda grenarne, här glömde hon sina egna lidanden och makens egoism . . . glömde *allt* för att värma sig vid tanken på den kärlek, om hvilken lärkan diktat sina visor der uppe i den solskimrande rymden. — Ack! hvad betyder lidandet och döden, när man vaggas till sömns af så ljufva minnen! — och med en suck af lättnad gömde svalungen hufvudet under den mjuka, värmande vingen.

Men hvad! — var hösten redan slut? — var vintern förbi? — var det inte en lärka, som drillade der uppe bland skyarne? — Jo det *var* en lärka! Det var lärkhanen som återvände till norden, sedan han förgäfves sökt den han älskade i lagerlundarne kring Vesuv eller under Afrikas i blekgrönt skiftande himmel. Och här återfann han henne döende på den frusna marken under hagtornsbuskens hvitklädda grenar.

Men då våren kom, och snön smälte undan och hagtornsbusken knoppades på nytt, fann torparesonen lärkan och svalungen liggande frusna till döds tätt bredvid hvarandra och med ett vemodigt leende tog han den liflöse lille sångaren i sin hand och såg på honom länge, mycket länge. — Tänkte han dervid kanhända på lärkan, som sjöng när han gaf sin Anna Lisa den första kyssen?

PELLE QVIST.

I.

Jag mins så väl, när jag såg Pelle Qvist första gången. Det var i Södertelge en dag fram på sensommaren. Han kom på en af sandgångarne i brunnsparken med cigarren hängande mellan läpparne, rocken uppfläkt, hatten, den grå, moderna sommarhatten något på sned och med promenadkäppen, smal som en vidja, dansande mellan fingrarne. Han gick lätt, något vaggande och gjorde i förbifarten de smidigaste böjningar på kroppen för de damer, han kände. Då och då ett stänkord åt någon bekant och ett godt leende på läpparne för hela den öfriga verlden. Aldrig en sur min! Alltid vid godt lynne och tillhands med ett infall!

Också var Pelle Qvist omtyckt af hela badsocieteten. Han kallade de äldre fruarne *tant*, stod synnerligen väl hos flickorna, derför att han icke föredrog någon viss, och fick heta *farbror* af småpysarne i de familjer, der han umgicks. Och han var gerna sedd. Ja, sqvallret påstod, att han var "rysligt gerna sedd" hos en ung enkefru Falk, som de giftaslystne ungkarlarne taxerade till 100,000, men Pelle gick fri. Han hade sina åsigter, sina kanske något för fria åsigter om äktenskapet, men han höll på dem och gick och gälde för brandförsäkrad.

Han anförtrodde mig längre fram, när vi stökat undan titlarne, att äktenskapet kunde liknas vid en fiskmjärde: de, hvilka stå utanför, vilja ovilkorligen *in*, och de, som redan äro inne, vilja på allt sätt i verlden *ut*. Det är för besynnerligt med de der fiskmjärdarne.

Egentliga orsaken, hvarför Pelle ansåg, att det inte brådskade med att skaffa sig ett hem var väl den, att han redan ägde ett afundsvärdt sådant.

Pelle hade sin mor i lifvet.

Hon styrde och ställde för honom der hemma, medan han arbetade på sitt kontor vid skeppsbron, och trefligt hade han det.

Det var som ett litet dockskåp. Tre rum och kök vid Regeringsgatan.

Hvad det kändes godt att tillbringa en afton hemma hos honom! Hvad man trifdes väl i hans stora, enkelt, men smakfullt möblerade arbetsrum, när brasan sprakade i kakelugnen, och snön föll tyst och lätt utanför.

Fru Qvist kom alltid sjelf in med toddyvattnet och konjaken, log helt skälmskt och slog sig sedan ned inne hos oss, när hushållsbestyren för dagen voro slutade. Vi pratade om ditt och datt och hörde alltid småleende på, när gumman i likhet med alla gamla kallade den tid, som flytt, den gamla, *goda* tiden och den närvarande den *dåliga*. — Kors bevars! matvarorna hade ju stigit så orimligt, och hyrorna sedan!... tänk bara! för tre rum och kök 900 kronor, var det skapligt det? — och jungfrurna! — ja, om dem var det då inte lönt att tala! — men Gud vare lof i alla fall, att hennes son kunde arbeta som en hel karl! — och så lade hon bort stickstrumpan, gick fram till

sonen, slog sina armar kring honom och gaf honom en lätt kyss på pannan.

Han drog henne ned på knäet, och de skrattade och skämtade som tvänne ostyriga barn, men jag såg hur det glänste till af stolthet i modrens ögon, när han anförtrodde henne, att *hon* var den *enda qvinna* han älskade i hela verlden, emedan han aldrig träffat på någon bättre.

"Kära du, det skall nog komma någon, som är för mer än alla gamla mammor i verlden, och då . . ."

Hon fortsatte icke meningen, men läpparne drogo sig till ett leende, fullt af vemod. Ack! hon visste nog hon, att en mor träder i bakgrunden, när den unga hustrun gör sitt inträde i hemmet. Och Pelle, hennes Pelle skulle nog också bli fast en gång!

Bing . . . bang!

Nu slog klockan 10 i Jakob, och då fick gumman brådt om att smyga sig ut och ställa den lilla supén i ordning. Så öppnades efter en stund dörrarne till salen, och vi — Pelle och jag — blefvo i en mystisk ton ombedda att stiga ut.

Der stod qvällsbordet, med sin bländande hvita duk, det ångande theköket och det rostade brödet, hembakadt och välluktande. Och blommor sedan! . . . löfkojor och rosor mellan de tunga silfverstakarne! — Kunde man annat än trifvas och böja sig djupt för värdinnan, när man till afsked kysste hennes lilla fina, men dock så idoga hand. Han hade sannerligen ett litet paradis uppe vid Regeringsgatan och den vördnadsvärda sextioåriga gjorde *les honneurs* på ett så älskvärdt sätt, att man icke ett ögonblick behöfde sakna en tjuguårig Eva i Pelle Qvists paradis.

Och så kom en dag, då allt detta gick i spillror, då hvarje spår af Pelles lycka sopades bort, och han stod der ensam och öfvergifven.

En af de första höstdagarne 1876 hängde hvita lakan bakom fönstren i den lilla trefliga våningen vid Regeringsgatan; Pelles mor var död.

Dödsfallet hade kommit hastigt, oförmodadt. Hon hade slocknat ut, dött lugnt och stilla med ett leende på läpparne och ett uttryck af frid i sitt ansigte: hon visste ju, att hon gått bort saknad af honom, och att hon skulle återse honom i den verld, dit hon gick att invänta honom.

Dagen efter dödsfallet träffade jag Pelle Qvist. Han kom ut ur sin port och gick med dröjande steg nedåt Regeringsgatan. Det tycktes mig, liksom tvekade han att lemna det hus, der stoftet efter hans mor hvilade.

Jag gick fatt honom och lade hans arm i min.

Han var förändrad, mycket förändrad.

Ett djupt vemod hade efterträdt det godmodiga draget kring munnen, och blicken, den fordom öppna och strålande, var sänkt mot jorden. — Det var ingen hvardagssorg, hans.

Jag talade till honom. Han skakade endast på hufvudet och vände sig om samt såg mot hemmet. Så förblef han länge stående, och folket, som brådskande skyndade förbi oss, betraktade med en medlidsam blick den bleke, sorgklädde mannen.

"Vi kunna gå," sade han till sist med en suck, och vi fortsatte vägen.

Icke ett ord kom sedan öfver hans läppar förrän vid hörnet af Gustaf Adolfs torg och Norrbro. Der fattade han min hand och tryckte den med sin forna värme:

"Vill du göra min mor den sista tjensten och vara en af dem, som bära hennes kista till grafven?"

Orden kommo liksom med ansträngning öfver hans läppar; det var, som hade någonting suttit i halsen på honom.

"Oändligt gerna, min vän!"

Han kramade min hand och smålog matt. Strax derpå skildes vi åt.

Så kom begrafningsdagen; det *sista* afskedets dag.

Pelles eget rum var inredt till likrum: han ville, att alla ljusa minnen skulle hålla vakt kring den dödas hufvudgärd.

Och här . . .

Den unge mannen gömde ansigtet vid den dödas insjunkna bröst och snyftade som ett barn, när han kom att tänka på de stunder, han tillbragt här med den lefvande, just här, der ljusen brunno i kandelabrarna och kistlockets silfverstjernor glänste.

Och nu . . .

Nu var allt en dröm, och den sista sommarflugan, som surrade öfver det bleka ansigtet i kistan, sjöng oupphörligen; "det är förbi . . . förbi . . . förbi!"

Han reste sig upp och strök beslutsamt bort tårarne.

"Har Mörk inte synts till?"

"Nej!"

Det var en af de närmast stående begrafningsgästerna, som besvarade frågan.

"Det är besynnerligt, hvad han dröjer länge," mumlade Pelle och strök med näsduken svetten ur pannan samt gick derpå ut i salen för att söka den, han frågat efter.

Anton Mörk var Pelle Qvists bästa vän och affärsman liksom han. De hade varit skolkamrater och ägde gemensamma ungdomsminnen, och dessa hade i förening med de affärsförbindelser, i hvilka de stodo

till hvarandra, gjort sitt till för att knyta en fast vänskap emellan de båda männen, — åtminstone litade Pelle Qvist på Anton Mörk mer än på någon annan menniska, i hela vida verlden.

Och nu lät *han* ensam vänta på sig vid ett sådant tillfälle; det såg rakt ut, som om han inte ämnade komma.

Tyst, var det inte någon som knackade!

Pelle tvang vaktmästaren att öppna och se efter, men der fans ingen — jo några gummor stodo utanför och nego för att "få se frun lik".

Det stannade visst en vagn på gatan!

Pelle gick hastigt fram till fönstret och såg ned.

Jo, mycket riktigt! en vagn hade stannat nedanför på gatan, men det var — *likvagnen*.

Han drog sig tillbaka från fönstret, som om han sett ett spöke.

"Redan . . . redan!"

Han vinkade åt tvänne karlar, som stodo väntande i tamburen, och de smögo ljudlöst genom salen och bugade sig i förbifarten tafatt och klumpigt för Pelle, hvilken tog några steg emot dem och bad med knappast hörbar röst, i det tårarne långsamt runno utför hans kinder.

"Gör det så tyst . . . så tyst som möjligt!"

De lofvade det och i nästa ögonblick var det gjordt.

Då Pelle kom in i likrummet, var locket säkert fastskrufvadt på kistan, och plåtarne blänkte emot honom i ljusskenet.

Vi stodo tysta med hattarne i hand och väntade endast på Pelles tecken till uppbrott.

Några minuter förflöto under pinsam tystnad: man kunde höra, hur flugan surrade i vredesmod, när hon slog emot de hvita lakanen.

Slutligen vände Pelle sig om mot oss, såg på sin klocka och sade.

"Vi måste fara, mina herrar!"

Så ett långt uppehåll. Det tycktes som väntade han ännu någon, innan han ville uttala, hvad som likväl *måste* uttalas.

Men till sist skedde det:

"Herrarne kunna nu taga kistan!"

Han var blek som ett lärft, men fullkomligt lugn, när han uttalade dessa ord.

Likbärarne i Jakob — gamla välbekanta ansigten — trädde nu fram, och så togo de kistan sakta och varligt mellan sig. *Vi* skulle bära den gamla från kyrkogårdsporten till hennes sista hvilorum.

"Det är en bland de sorgligaste begrafningar, jag varit med om, den här", hörde jag komministern säga i hviskande ton bakom mig.

"Ah, herr komminister", svarade en af mäklarne från Skeppsbron, "jag fruktar för, att det kommer någonting ännu sorgligare efteråt."

Nu slog granrisdoften från gatan emot oss, och efter ännu några minuter vaggade likvagnen framåt Regeringsgatan följd af de uppvaktande hyrkuskvagnarna. Men i ingen af dessa fans Anton Mörk, vännen.

II.

Mäklaren fick allt rätt! det låg "någonting ännu sorgligare" i försåt för Pelle Qvist och lurade på honom: han skulle förlora tron på menniskorna.

Han kom från begrafningen vid 5-tiden på eftermiddagen och stängde genast in sig i sitt rum, som

städerskan återgifvit sitt forna utseende. Men liklukten, denna envisa, egendomliga lukt satt ännu qvar i gardinerna, gömde sig i mattornas veck och sväfvade i sjelfva stoftskyn, som dansade i den flod af strålar, höstsolen sände in genom fönsterluften.

Pelle sträckte ut sig rak lång på soffan och stödde hakan i händerna. Han stirrade oafvändt mot det ställe af rummet, der kistan stått, och han njöt af att inbilla sig att den fans der ännu.

Han genomlefde i minnet de nyss förflutna timmarna, och åter tyckte han sig stå vid den öppna kistan och fråga:

"Har ni sett till Mörk?"

Och åter samma "nej!" till svar.

O, hvad han kände sig ensam.

Han steg häftigt upp och började gå fram och tillbaka i sitt rum.

Hvad han kände behof af någon att meddela sig med! . . . han skulle så gerna ha velat tala om den döda, om hvad hon varit för honom . . . om lifvet efter detta, och — han hade ingen — ingen, som kunde förstå honom. Om Anton ändå hade varit hos honom! — Men hvarför hade han inte kommit på begrafningen — *hvarför*? Han hade ju aldrig svikit honom förr! — *svikit!* Så löjligt att han kom att använda det ordet! Det var ju orättvist att anklaga vännen Mörk, innan man kände orsaken till hans uteblifvande.

Pelle störes slutligen i sitt grubblande af någon, som knackade på dörren. Det var städerskan, hvilken han tagit i huset efter modrens död, som kom med ett visitkort. Det var en herre der ute, som hade lemnat det, och som önskade få tala med herr

Qvist, och hon skulle nu höra efter om herr grosshandlaren tog emot.

Naturligtvis! — det kunde ju vara angelägna affärer, och man fick inte låta sorgen ta öfverhand.

Han tog kortet och såg på det. Der stod:

Tom Oven.

Kassör.

Han ryckte till i samma ögonblick, han fick se namnet, tryckt med matt silfver på det något i gult stötande kortet, och städerskan såg, huru han bleknade. Det var, som hade en aning sagt honom, att underrättelsen om en katastrof stod för dörren. Tom Oven, kassör hos Mörk, brukade dessutom aldrig göra sig besvär med att uppsöka Pelle, då han hade en glad nyhet att förkunna denne. Nej, han var de dåliga nyheternas apostel *par préférence* och lät icke ett enda tillfälle gå sig ur händerna att göra lifvet surt för andra, ty han ansåg sig sjelf tämligen styfmoderligt behandlad af lyckan. Han *kunde* hafva varit en karl på ett par hundra tusen, och detta gjorde, att han ansåg sig ha rättighet att bära ett horn i sidan till hela verlden och i synnerhet till dem, som "kommit sig upp", och till dessa räknade han alla, som icke haft tillfälle att gå miste om hundra tusen.

Pelle lade dröjande ifrån sig visitkortet och tillsade städerskan att bedja kassören stiga in i arbetsrummet.

Denne var inte sen att efterkomma uppmaningen, och i nästa ögonblick visade han sin olycksbådande fysionomi i dörröppningen.

"Mjuka tjenare, herr grosshandlare!" — Får man stiga på?"

Han afvaktade icke Pelles svar utan gick att taga plats i soffan, der han slog sig ned med rynkade ögonbryn och ett försmädligt leende.

Den unge grosshandlaren var på det högsta förvånad. Den der ättiksure kassören hade lagt bort sitt krypande sätt och uppträdde med en säkerhet, som vore han herre i huset. Hvilken olycka gömde han nu i sin bakficka? ... Fram måste den!

"Hvad förskaffar mig nöjet af herr Ovens besök?"

Denne låtsade som han icke hört Pelles fråga. Han torkade långsamt och försigtigt sina glasögon med den röda sidennäsduken, höll upp dem mot dagsljuset och satte dem slutligen på sig.

Pelle darrade af otålighet, men han nedlät sig icke till att upprepa sin fråga.

"Ja, det är en sorgedag för er i dag, herr grosshandlare", började Oven och strök sig sakta fram och tillbaka öfver knäna. "Men jag hoppas, att ni bär er sorg lugnt och sansadt som det höfves en man med edra fasta ..."

"Herr Oven!" afbröt Pelle.

"För all del låt mig tala till punkt ... afbryt mig inte! Jag hoppas, att ni icke måtte lägga sorgen efter er mor allt för tungt på sinnet, ty ni behöfver sannerligen all er styrka, allt ert mod för att bära en ny olycka. — Er bäste vän ..."

"Anton Mörk! ... är han död!" utbrast den unge mannen och grep den späde kassören så häftigt om handleden, att denne icke kunde afhålla sig från att skrika till af smärta, men då denna lagt sig, svarade han saktmodigt, nästan välvilligt:

"Å nej, så farligt är det icke. Han har bara ...

"Hvad? så tala då i Guds namn!"

Pelle darrade af sinnesrörelse, och han slet näsduken nervöst fram och tillbaka mellan fingrarne. Men så kunde också den der Oven konsten att låta

folk vackla mellan fruktan och hopp, innan han med ens gaf dem olyckan i hennes fulla vidd.

"Har ni aldrig ett ögonblick misstrott er vän?" sporde kassören helt tvärt och bredde ut armarne öfver soffkarmen.

"Aldrig . . . aldrig! Han är så hederlig, Anton!"

Oven log och slog bort några damkorn från rockärmen.

Detta leende, fullt af hån och ironi, ingaf Pelle en förfärlig misstanke, och då Oven märkte, att hans offer var nära att ana allt, beslöt han sig för att sjunga ut.

Han steg upp, ställde sig midt framför Pelle och grep denne i knapphålet.

"Anton Mörk har rymt", sade han med tonvigt på hvarje ord, "han reste förmodligen med snälltåget i går afton."

Pelle Qvist vacklade några steg tillbaka. Han tyckte, att allt störtade i spillror, att marken vek undan honom. Hedern och vänskapen stego som försvinnande dammolm mot skyn, och en bottenlös afgrund öppnade sig vid hans fötter. Han såg ned i den och svindlade. Det var så djupt . . . så förfärande djupt! — Han bredde ut armarne som en drunknande gör för att hålla sig uppe, men famnade endast den tomma, ohållbara luften. Då segnade han ned i soffan och stötte hufvudet hårdt mot soffkarmen.

Tom Oven lutade sig ned öfver honom och log af belåtenhet: der låg ännu en som seglat i qvaf, som mistat sina illusioner.

O, hvad det gjorde den afundsamme kassören godt att se stjernor falla från fästet och ned i smutsen!

Mörk hade verkligen *rest* och lemnade efter sig endast skulder. Firman gjorde en bedröflig konkurs och drog med sig flere bland sina fordringsegare.

Bland dessa var firman Pelle Qvist & Kompani en af de största. Den stupade och sattes under administration.

Under de månader "afvecklingen" varade, såg man sällan till Pelle, och mötte man honom på vägen till eller från kontoret, smög han sig undan som en skugga. Han hade blifvit folkskygg, stackars Pelle!

Till sist träffade jag honom på Skeppsholmsbron en stjernklar februari-afton.

Han stod lutad mot bro-räcket och stirrade ned i vattnet, som rykte af köld och glittrade i månljuset. Drifisen låg hopad kring grundet innanför bron, och en vilsen and, som öfvervintrat på strömmen, sam omkring bland isstyckena sökande ett "skym-undan", der han i ro kunde lägga det trötta hufvudet under vingen.

Jag betraktade Pelle på något afstånd, innan jag gick fram till honom.

Det fans i hans ansigte ett uttryck, som tydde på, att han tänkte öfver det svårlösta problemet: att vara eller icke vara, och sjelfva kroppsställningen — detta något hopfallna, tungt stödjande — utvisade lefnadströtthet och missmod. Han hade blifvit mager, och ögonen voro insjunkna som efter en febersjukdom; dessutom hade han lagt sig till med helskägg, och detta gjorde, att han föreföll blekare än vanligt. Jag hade framför mig en man, som gifvit allt hopp förloradt, och hvars lefnadsmod krossats under tyngden af ödets tätt på hvarandra följande slag.

Jag gick fram till honom och lade min hand på hans axel.

Han vände sig häftigt om, och ett drag af hårdhet lägrade sig öfver hans ansigte, då han fick se mig.

"Ja så, du!" sade han och såg mig rakt i ansigtet. "Jag vill vara i fred!"

"Du är sjuk, bror!"

"Bah! . . . och om så vore? — är du någon läkare, du?"

Han talade icke, utan utstötte orden kort och häftigt.

"Låt oss gå framåt bron och talas vid en stund."

Jag gjorde ett försök att taga hans arm. Han drog sig hastigt undan.

"Har du inte hört? — jag vill vara i fred! Kan man få vara det — hva?!"

Han vände sig om och gick framåt bron.

Jag gaf ännu icke allt hopp förloradt utan gick efter honom, kallande honom vid namn.

Då tvärstannade han, gjorde helt om och sade hånande:

"Vill du kanske låna pengar? . . . du vet mycket väl, att jag inte eger ett öre mer."

Och så åter igen framåt Skeppsholmen.

Detta var mitt möte med Pelle Qvist på bron, der Karl XV:s namn-chiffer glänser under den förgylda konungakronan.

Månader skulle förflyta, innan vi råkade hvarandra på nytt igen, men jag vet, hvad som tilldrog sig under tiden.

III.

Det var fram i april. Afvecklingen var öfverstökad: firman Qvist & Kompani hade upphört att finnas till.

Pelle hade flyttat från Regeringsgatan till en af bakgatorna på Ladugårdslandet: han ville ha tyst omkring sig och slippa se bekanta ansigten.

Han hade icke sålt en enda af sina möbler, ty alla hade de något att förtälja om den döda modren, och allt var honom kärt, som kunde bidraga till att ställa hennes bild klar och lefvande framför honom i hans mörka stunder, och de mörka stunderna i hans nuvarande lif återkommo tidt och ofta.

Hela hans viljekraft var bruten.

Han hade i slutet af mars gjort några svaga försök att bringa upp ett förlagskapital, men dessa hade strandat, och Pelle hade full af bitterhet mot verlden dragit sig tillbaka som snigeln inom sitt skal.

"Jag har ingen att arbeta för, och för egen del kan jag umbära", sade han till sig sjelf, och så lät han det barka utför.

* *
*

Klockorna i hufvudstadens kyrktorn hade just klämtat fyra, och malmtungornas sista ljudvågor förtonade i den genomskinliga vårluften, då Pelle kom hem efter att hafva intagit sin middag inne på en afsides liggande, så kallad *bättre* restauration, der han icke behöfde befara att stöta tillsammans med någon af sina forna affärs- eller umgängesvänner.

Hemma väntade honom ett bref.

Sedan han väl fått vårrocken af sig och stält ifrån sig hatten på pianot, gick han fram till skrifbordet, der han tog sig en cigarr ur den öppna lådan.

Då fick han se brefvet med sitt öfverstämplade sex öres märke uppe i högra hörnet och läste adressen, medan han tände cigarren.

"Hvem f-n kan skrifva till mig nu igen?! — bref förutsätter, att man antingen har vänner eller affärer, och för närvarande har jag hvarken det ena eller det andra!"

Han slog sig ner i soffan, bröt brefvet och läste det. Då han ögnat igenom det, slängde han det harmset ifrån sig.

"Ja visst, ja! . . . det tycker man kan passa! Jag är ruinerad . . . man tycker synd om mig, och så — kastar man åt mig en brödbit!"

Han blåste häftigt ut cigarröken genom mun och näsa, kröp ihop uppe i soffhörnet och fortsatte:

"Det förstås! . . . man skall sockra på pillret för att narra mig att svälja, — men pass! — Hvilka fördömda krokvägs-fraser! . . .

Han grep fatt i brefvet och läste högt med långa pauser och stark tonvigt på vissa ord:

"Den plats, ni härmed erbjudes på vårt kontor bör ni icke tveka emottaga; den är en bland de förnämsta; ni har endast att svara för er sjelf — d. v. s. min kompanjon har rätt att gifva er ordres! — edra lönevilkor skola efter hand höjas till högsta möjliga. — Som flera äro på förslag till platsens besättande, torde ni hafva godheten att redan i morgon lemna ert svar

högaktningsfullt

Robert Block & Komp.

Han sprang upp från soffan och fram till skrifbordet, der han slog sig ned och började med feberaktig ifver söka efter ett ark postpapper och asken med stålpennor.

"Å, de skola få svar genast", mumlade han, under det han letade, "det der är ingenting att fundera på! När man har varit sin egen, går man inte som skolpojke igen . . . till med de der ungtupparne som principaler!"

Och den falska hederskänslan dikterade det bref, han nu skref, som svar på firman Block & Kompanis

vänliga förfrågan, om han ville taga plats vid en af deras pulpeter.

Stackars Pelle! modrens död, grämelsen öfver vännens falskhet och hans egen fallit hade rubbat honom ur jämvigten och fört honom in på den väg, som heter "de afsigkomna stackarenas". — Och det går fruktansvärdt lätt — lättare, än man skulle kunna tro, att råka in på den afvägen.

Pelle afbröts i sin beskrifning af en knackning på dörren.

Han trodde sig hafva hört miste och fortsatte att skrifva.

Åter en knackning — något starkare.

"Så!... man får inte vara i fred heller!"

Alltid samma menniskofiendtlighet!

Han gick brummande att öppna.

Men knotet förstummades, och en svag rodnad förjagade hans blekhet, när han såg, hvem han hade framför sig.

Det var en ung, elegant klädd qvinna med ett fint, själfullt ansigte. Hon syntes öfverraskad af att finna den lefnadsglade unge mannen *så* förändrad, och leendet dog på de friska, fylliga läpparne.

"Känner herr Qvist igen mig?"

Stämman darrade något, när hon uttalade hans namn.

"Är det inte fru Ellen Falk?"

Jo, det var hon, det var Ellen Falk, den unga enkan från badsejouren i Södertelje, det var hon, för hvilken man en gång hade brytt Pelle så mycket.

"Vill inte fru Falk vara af den godheten att taga plats?"

Han inbjöd henne med en gest att slå sig ned i soffan, och hon satte sig.

Pelle kände, hur han rodnade och bleknade om hvartannat, och en känsla af blygsel bemäktigade sig honom. Kanske tänkte han på det der brefvet till Robert Block, som han hade varit i färd med att skrifva, kanske tänkte han också på ett annat litet bref, som han hade emottagit dagen förut, och som han besvarat med de föga artiga orden: "Kan inte ha den äran komma, ty min tid är upptagen!" I alla händelser kände han, att det föregick något ovanligt inom honom!

"Hvad ni var stygg, som inte kom, när jag bad er", började Ellen Falk, "ni förtjenade verkligen icke, att man sökte upp er. Men som jag hade mina vigtiga skäl, måste jag beqväma mig dertill."

Pelle kom sig icke för att svara någonting: han var alldeles bragd ur fattningen.

"Hvad ni bor trefligt! — men sådana tunga gardiner ni har! de utestänga ju alldeles solen!"

Han hade en oklar föreställning om, att en liten solstråle likväl på trots letat sig väg in till honom.

"Har ni varit i Södertelje, sedan vi sist råkades der?"

"Nej, min fru!"

"Oh, hvad vi hade roligt der tillsammans! — Mins ni utflygterna till Ström, karnevalen i brunnsparken? och kafferepet i "suckarnes dal" sedan! — den gången då hela badsocieteten dömde er till att koka kaffet! — hvad ni var olycklig! jag måste ju hjelpa er! — mins ni?"

Ja, han mindes ... mindes *allt*, och så lockade hon till sist af honom ett godt hjertligt skratt, och Pelle förundrade sig storligen öfver, att han icke för länge sedan glömt konsten att skratta, men man måtte väl icke glömma den så lätt.

De samtalade länge och lifligt om sina minnen från forna, lyckliga dagar och om sina gemensamma bekanta, och hur det var, kommo de slutligen in på kapitlet om Pelles olyckor.

Han var tystlåten i början, men den finkänslighet Ellen Falk lade i dagen, kom honom slutligen att öppna sitt hjerta, och då brast det löst.

Allt hvad han burit på under dessa långa månader af stum förtviflan bröt fram i dagen med hela lidelsen hos en själ, som vill skaka af de förlamande bojor, hvilka hållit hennes viljekraft fången, gaf sig luft i en ström af ord, som tolkade allt, hvad han lidit, allt, hvad han rufvat öfver i ensligheten.

Ellen Falk, som i början ryggat tillbaka för det lidelsefulla utbrottet, närmade sig honom nu, der han kastat sig ned i länstolen vid skrifbordet, och talade tröstens och hoppets ord till honom, talade dem så som endast qvinnan kan göra, när medlidandet slagit hennes hjerta i band, och den lilla hand, som darrande, liksom litet rädd lades på hans nedböjda hufvud ägde samma underbara kraft som hans mors: den återförde lugnet och lefnadsmodet till hans själ.

Sakta, nästan tvekande fattade han denna hand och förde den ödmjukt till sina läppar.

"Tack! . . . tack! Ni är så god!" hviskade han, och hon log dervid och kände sig så innerligt tillfreds med sig sjelf, — hvad frågade hon i denna stund efter, hvad verlden skulle säga, när den fick veta, att hon tagit ett "så vågadt steg", som att ensam göra visit hos en ung man! Hon hade sett honom nära att sjunka, och hon hade sträckt ut sin hand . . . hvad mer? *Etiketten* blir en bagatell, ett ord utan all vidare betydelse, när det gäller att rädda den man älskar, och att hon . . .

"Och nu vill jag säga er, hvarför jag kom hit. — Gissa!" utbrast Ellen, i det hon gaf rösten en anstrykning af glädtighet.

"Jag kan inte!" försäkrade Pelle.

"Jo, jag kom hit i affärer."

"I affärer?" upprepade han litet misstänksamt och såg på henne.

"Ja, ... i affärer! — Finner ni det så underligt? — Hör noga på, och ni skall — som jag hoppas! — gå min önskan till mötes."

"Det blir naturligtvis alltid för mig ett nöje att tjena er, — om jag kan. — Men för all del ni står! ... var då god och sätt er!"

Han steg ögonblickligen upp och sköt fram till henne länstolen, i hvilken han suttit. Hon tackade med en liten nick och satte sig.

„Vill ni nu vara af den godheten att säga mig ert ärende, min fru?"

Hon stödde hakan mot spetsen af sina fingrar och funderade ett ögonblick. — Hvad det var svårt att börja! Der hemma hade hon haft allting så klart för sig, och nu var det som förgjordt. Hon kunde icke finna på de passande uttrycken, hon tycktes leta efter dem i de glänsande marabut-fransarne på sin ljusgråa dolma, sökte dem i näsdukens parfymerade spetsar, — men förgäfves! Den lilla enkefrun började känna sig i hög grad förlägen och trodde sig till slut upptäcka ett spefullt leende på den unge mannens läppar. Då blef hon utom sig, tog mod till sig och började på Guds försyn, och så snart det första ordet var uttaladt, följde de andra af sig sjelfva. Hon blef riktigt vältalig den lilla!

Hon hade haft 25,000 kronor insatta i ett bolag, som nu sagt upp hennes penningar, emedan rörelsen

skulle läggas ned. Hvar skulle hon nu placera detta kapital? Hon hade rådfrågat *en*, hon hade rådfrågat *flere*. Ingen hade gifvit henne ett svar, som hon fann tillfredsställande. Då kom hon att tänka på sin bekantskap från Södertelge, på grosshandlar Qvist. — Till honom kunde hon nog lemna dem . . . han var en man att lita på och en klok och driftig affärsman . . . han skulle nog göra de tjugo fem tusen kronorna räntebärande genom att använda dem till utvidgandet af sin affär.

"Men jag har ingen affär för närvarande," invände Pelle.

"Då skall ni skaffa er en!" utbrast hon lifligt och med qvinnans hela naivitet.

Och så voro de vackra, röda läpparne åter i full gång.

Hvarför kunde *hon* inte få bli hans förlagsman, och hvad frågade *hon* efter hans fallit, som framkallats af en hänsynslös bedragare! Hon trodde på honom fullt och fast — ja, det gjorde hon. Och nu *måste* han använda de tjugo fem tusen kronorna. — Betänk! hvad han förorsakat henne för besvär! . . . först skrifva till honom och sedan, då han svarade henne så frånstötande, söka upp honom! — och nu skulle det kanske inte ändå bli någon "affär" af.

Hvad hon såg förtjusande vigtig ut, när hon talade om deras *affär*. . . Hon var sannerligen en liten farlig öfvertalerska den unga frun med det skälmaktiga leendet och de präktiga, strålande ögonen!

Men i alla fall sade Pelle: "*nej!*" bestämdt och manligt som i forna dagar, då man föreslog honom någon vinstbringande, men tvetydig affär.

Han kunde icke; det var nog af.

"Men hvarför kan ni då icke göra, hvad jag ber er om? Tvekar ni kanske att röra er med mina penningar, derför att jag är qvinna? Jag trodde er vara mera fördomsfri! — eller är ni kanske rent af ond på mig för att jag dristade mig till att uppsöka er?"

"Å, för all del!"

Han gjorde en nekande åtbörd.

"Men ni måste ha någon orsak!"

Hon såg på honom med en sorgsen blick och gaf honom ett sådant ögonkast, som kommer männens fastaste föresatser att svigta — åtminstone för ett ögonblick.

Detta inträffade äfven här, och Pelle insåg, att han med ens måste göra slag i saken, så vida han icke till slut skulle komma att gifva efter, och detta ville han på inga vilkor. Hade det varit en annan qvinna, som tillbjudit honom ett förlagskapital, hade han troligtvis icke sagt "nej!" men fru Ellen Falk ville han icke ha någonting att tacka för; henne ville han visa, att han var en karl, som visserligen kunde drabbas af olyckan, men som också förstod att resa sig genom *egen* kraft. Han ville förvärfva sig mer än hennes aktning, — han ville, att hon skulle känna sig stolt öfver honom. Hvarför han eftersträfvade allt detta, — ja, det hade han endast en dunkel aning om.

"Men säg mig då orsaken, hvarför ni inte vill mottaga mina tjugo fem tusen kronor som förlagskapital!" upprepade Ellen otåligt och började draga på sig handskarne.

Ja, det måste han göra! — han måste säga henne orsaken.

Och denna låg nära till hands; der på skrifbordet låg ju brefvet från Robert Block & Kompani med för-

frågan, om han ville mottaga en plats hos dem. Han *skulle* taga den . . . han hade varit en inbilsk narr, en svag stackare i det ögonblick, då han ämnade afsäga sig den: platsen var god, firman visserligen ung, men ansedd.

Han gick fram till skrifbordet, tog brefvet från Blocks och lemnade det till Ellen Falk.

"Läs det här, min fru!"

Och Ellen Falk läste.

När detta var gjordt, vek hon samman brefvet och lemnade det tillbaka till Pelle.

"Nu förstår jag er, min herre," yttrade hon med ett vänligt leende. "Jag har den äran att gratulera er. — Men," tillade hon och lät blicken hvila på Pelles skäggiga ansigte, "säg mig uppriktigt! . . . ämnade ni verkligen mottaga den der platsen, innan jag gjorde er mitt anbud?"

Pelle bugade sig.

"Ni är skarpsynt, min fru, och för att vara uppriktig måste jag återigen svara *nej*."

Hon klappade förtjust i sina små, handskbeklädda händer och utropade:

"Bravo! nu tycker jag riktigt om er!"

Hvarpå hon hastigt steg upp och började ordna sin toilett framför spegeln för att dölja sin förlägenhet öfver de nyss i hastigheten uttalade orden, men hon tänkte icke på, att spegelglaset återgaf hennes förvirrade utseende och kindens glödande rosor.

Då hon fått hatten att sitta, som hon ville, och slätat ut några rynkor på den tätt åtsittande kappan, vände hon sig om mot Pelle och sade honom farväl.

Han tackade henne för visiten, för hennes godhet och välvilja, för moralpredikningarne — ja, Gud vet allt, hvad han tackade henne för!

"Nå, hur skall jag nu bära mig åt med mina stackars tjugo fem tusen?"

Hon stod redan ute i tamburen, då hon gjorde denna fråga.

"Det blir väl bäst att köpa obligationer," menade Pelle.

"Obligationer! — men hvilka? — Hu, hvad det är svårt och tråkigt allt sådant der! — Vill inte ni, herr Qvist, bli min *homme d'affaires?*"

Han lofvade detta, lofvade det "med nöje", och de skildes åt.

Men när hon gått, när porten der nere slagit igen om henne, då kände Pelle Qvist, der han stod ensam och tankfull inne i sin kammare, att hans mors spådom hade gått i fullbordan, "att det till sist hade kommit någon, som var för mer än alla gamla mammor i verlden". —

Det var en juliafton 78 med molnfri himmel, ljum luft och fullkomlig vindstilla, en afton liksom enkom skapad för det glada Stockholm till att "festa" på.

Och man festade också!

Hasselbacken var till trängsel fyld, alla småbord upptagna, och "rödmössorna" oåtkomliga för så väl lock som pock. Man fick betjena sig sjelf, så vida man inte ville lefva af endast sommarluft och regementsmusik. — Och hvilken babylonisk förbistring sedan! Franska, tyska och engelska glosor rent af haglade i luften, och der . . . *der*, hvilken mängd af främmande typer och ansigten inkilade mellan gamla bekanta!

Jag iakttog allt detta, medan jag i skuggan af Bellmanseken drack mitt kaffe och rökte.

Då fästes med ens hela min uppmärksamhet vid tvänne af våra gemensamma bekanta.

De kommo arm i arm framåt en af sandgångarne. *Han* med rocken uppfläkt, hatten något på sned och solsken i blicken — alldeles som förr i den gamla glada tiden! — *hon* lutande sig tätt intill honom leende och blyg, liksom ville hon gömma undan sitt hufvud vid hans bröst för att undvika alla de närgångna blickar, som beskådade deras lycka. Och att de voro lyckliga — mitt herrskap, behöfver jag försäkra detta, då jag säger er, att de båda nyförlofvade voro *Pelle Qvist* och *Ellen Falk*, och behöfver jag tillägga, att den förre, innan han friade, hade på nytt tillkämpat sig en plats i samhället, hade rest sig genom egen kraft.

Nu stannade de framför mig.

Pelle lyfte leende en smula på hatten och presenterade sin fästmö, och hans stämma hade en stolt, segersäll klang, när han uttalade hennes namn, och hans ljusa blick, när den hvilade på hennes smärta, behagfulla gestalt, sade tydligare än ord:

"Jag har återvunnit mitt förlorade paradis!"

Måtte han alltid få behålla det!

TVÅ STÖLDER.

Man dansade för sista gången under säsongen i societetssalen i kringlornas stad, Södertelge. Högtiden — eller rättare sagdt afskedets stund till ära hade herrarne påtagit svart frack och och hvit halsduk, och damerna öfverbjödo hvarandra i eleganta toiletter, af hvilka några skulle passat ypperligt uti "en tjusande idyll ifrån antikens flydda tider".

Trots man visste, att nästa dag — badterminens sista — skulle göra ett slut på sommarens nöjen och sprida hvars och ens vänner och bekanta åt olika håll, som agnar för vinden, var stämningen glad, och den ena dansen aflöste den andra, det ena silfverklingande skrattet följde tätt på det andra, och herrarne täflade med hvarandra om att genom artighet och qvicka infall vinna de skönas ynnest.

Men på denna bal, der man dansade sommaren ut, fans likväl ett ansigte, öfver hvilket en viss förstämning hvilade, fans likväl ett hjerta, som icke klappade i takt med den offenbachska musiken, och ansigtet och hjertat ägdes af en liten tjugoårig fröken, som dragit sig tillbaka i ett af smårummen på nedre bottnen, dit orkesterns toner nådde henne endast som ett svagt, melodiskt brus.

Hon stod vid fönstret och blickade ut i brunnsparken, der de gulnade löfven dansade lustigt omkring,

liksom ville de icke stå efter för paren, der inne i salongen. Och en lättfotad dans var det! Än flögo löfven i svindlande fart efter marken, för att i nästa ögonblick hvirfla högt upp i luften, glänsande som bladguld i månskenet, och än gjorde de en stormlöpning mot fönsterrutorna, liksom hade de haft god lust att deltaga i en strausservals inne i salongen. Likväl får man inte undra på, att bladen under de första höstdagarne vilja föra ett gladt lif, ty hvem vill inte slå sig lös litet, när man en lång tid suttit stilla på ett ställe, utan att röra sig ur fläcken.

Men jag misstänker, att det icke var danslusten utan nyfikenheten, som dref bladen mot den ruta, der den unga flickan stod, ty hon var sannerligen i hög grad tilldragande den tjugoåriga skönheten, klädd i sin enkla, men just derför så smakfulla baldrägt. En hvit sidenklädning omslöt hennes fina gestalt och i de tjocka, ljusbruna flätorna slingrade sig ett band af äkta perlor. Kring den veka midjan var spändt ett skärp af silfver, sammansatt af trådfina länkar. Se der allt! — Men denna enkla, konstlösa toilett adlades af den person, som bar den, och diamanternas eller juvelernas glans, som saknades här, ersattes af tvänne milda, blå ögon, hvilka blickade fram ur ett ädelt och själfullt ansigte.

Den unge mannen, hvilken tyst och obemärkt inträdt i rummet, måste ha funnit henne hänförande, ty han stannade en lång stund och betraktade henne, utan att med ett ord gifva tillkänna, att han fans i rummet. Slutligen sade han med dämpad röst:

"Ni här, miss Fanny Hiller?"

Den tilltalade vände sig häftigt om, och en skär rodnad flög öfver kinderna, och ett leende öfver läpparne.

"Ni herr Dark!"

William Dark, säsongens hjelte, var en rik amerikanare, som utgjort de unga damernas förtjusning och föremålet för alla de snaror och giller, mödrar med giftasvuxna döttrar varit i stånd att utsätta under badsejourens tre månader, men — en republikanare låter inte fånga sig så lätt.

"Jag har sökt er hela aftonen, miss, men minst af allt väntade jag att finna er här. — Jag kommer för att taga afsked af er, ty i morgon reser jag till hufvudstaden och sedan vidare till Amerika."

"Till Amerika!"

Hon uttalade de der orden "till Amerika!" med ett drömmande, men på samma gång hopplöst uttryck, och med en åtbörd af trötthet fälde hon ihop solfjädern och lät den falla ned vid sidan endast uppburen af silkessnodden.

Ja, hon visste ... hade länge vetat, att han skulle resa, och just derför kände hon sig i qväll vid tanken på skilsmessan modstulen och fullkomligt oberörd af musiken, som manade henne att ta del i dansens nöjen.

"Men, innan vi skiljas åt," yttrade amerikanaren efter en stunds tystnad, "måste jag fullgöra en pligt, försona ett brott, som jag begått för många år tillbaka. — Jag står ännu i denna stund framför er som en man af ära, men kanske skall ni några ögonblick härefter finna mig värd ert förakt, miss."

Han var färdig att skratta åt sig sjelf för den tragiska ton, han begagnade, men hon deremot betraktade honom med en skygg blick, liksom hon fruktat, att i ett nu finna honom förvandlad från en älskvärd ung man till en stråtröfvare af värsta slag, och hon höll af honom alldeles för mycket för att vara känslolös för förändringen.

"Var af den godheten att ta plats der på divanen och lofva mig uppmärksamhet i fem minuter, och jag skall — ehuru icke katolik — göra min bikt. Er, miss Fanny, tillkommer det sedan att gifva mig absolution eller icke."

Hon efterkom hans begäran, och han satte sig bredvid henne, lutande sig något fram emot henne så, att hans ställning uttryckte förtroende och vördnad.

"Si så, herr pater, biktbarnet är färdigt, — tillåter ers högvördighet, att jag nu redogör för mina synder?"

Hon böjde till tecken af bifall sitt hufvud, och han började sin bikt:

"Ni, miss Fanny, har troligen aldrig, ehuru ni är född och uppfostrad i hufvudstaden, satt er lilla fot på en af de trånga och smutsiga bakgator, hvilka mynna ut i Träsktorget. — Ni skakar på hufvudet . . . således gissade jag rätt! — Vid en af dessa gränder fans för många år tillbaka ett eländigt ruckel med lutande skorstenar och sönderremnade väggar, nedsölade af all slags orenlighet. I en kammare — jag menar ett af fukt uppfyldt kyffe! — låg en isande kall vinterafton en gammal sjuk qvinna skälfvande af köld och hunger. Vid bädden knäböjde en fjorton års gammal gosse, som oupphörligen kysste den gamlas tofviga, gråa hår, medan tårarne strömmade öfver hans aftärda kinder. Man kan ännu gråta vid fjorton års ålder, när man blir äldre förbannar man. — "Värm mig, Vilhelm, värm mig . . . jag fryser!" klagade den gamla. Sonens blick sökte först spiseln, liksom ville han öfvertyga sig om, att han ej lemnat en enda liten spån qvar på den iskalla härden. Då blicken der ingenting fann, irrade den länge tröstlöst omkring på de nakna väggarne, det smutsiga golfvet och dröjde

på de få trasiga paltor, man icke lemnat till assistansen, emedan man der skulle vägrat att taga emot dem, I samma ögonblick gossen slutat sin undersökning kom en liten flickunge framstultande till honom ur en vrå af rummet, slog sina armar kring broderns hals och bad honom om en bit, en enda liten bit bröd. Till svar gaf han henne en kyss; stackars liten, han hade ingenting mer att ge; han var ju sjelf endast ett barn och hvad kan ett sådant förtjena! Men flickan bad allt ifrigare, ehuru svagt och jämrande, och det skar brodern in i själen, då han i gaslyktans sken, som föll in genom fönstret, såg det bleka, hopfallna barnansigtet, att icke kunna stilla den hunger, som lyste ur "lillans" ögon. — Ingen vedpinne att värma sig vid! . . . ingen brödkant att stilla hungern med! — Han satte sina knutna händer för pannan och funderade — men förgäfves! Plötsligt trängde sig en tanke, omöjlig att förjaga, på honom. — Han kunde ju stjäla! — Det var ingen tid att förlora; nöden stod midt i rummet. Beslutsamt tog han mössan och gick, sedan han lofvat systern att vara snart tillbaka då hon skulle få sitt lystmäte. — Länge dref han omkring på de af bjellerklang och ljus fylda gatorna. Han blandade sig i folkträngseln kring butikfönstren på Drottninggatan, — det var nära jul, glädjens högtid! — och han förföljde, djerf som en utstuderad tjuf, minderåriga ända in i portgångarne. Ändtligen hade hans spanande öga upptäckt ett lämpligt rof. I hörnet af Bryggaregatan stod en liten, välklädd flicka och räknade sina penningar i en virkad silkesbörs. Han smyger sig på henne, griper henne hårdt om handlofven, rycker åt sig börsen och försvinner . . . Men ni darrar ju och är blek , . . kanske jag med allt för bjerta färger målat en genretafla med motiv ur de fattigas verld?"

Han höll upp med berättelsen och betraktade henne.

Hon var verkligen blek och hennes hand darrade häftigt, när hon lätt lade den på hans arm och sade kort och liksom med ansträngning.

"Jag blef en gång bestulen på detta sätt och på samma ställe, — men fortsätt . . . jag ber er!"

"Som ni vill," sade han med ett vemodigt leende och knöt åter vid berättelsens tråd." Han öppnade börsen utanför ett aflägse beläget näringsställe; den innehöll ett guldmynt och en tjugofemöring. För dessa penningar köpte han ved och lifsmedel. För några dagar voro modern och systern räddade från att hungra eller frysa ihjäl, men båda dogo likväl kort tid derefter, och den öfvergifne gossen tog, när våren bräckte isarne, hyra på ett fartyg och gick med detta till Amerika. Lyckan har sedan dess med fulla segel fört honom fram till rikedom, och han ser sig nu i stånd att betala sin skuld — till er, miss Fanny Hiller. — Se här er lilla börs!"

Han drog upp ur bröstfickan en liten grön silkesbörs, öfversållad med stålperlor, och räckte henne den. Med ögonen fulla af tårar tog hon emot den, och sedan hon en lång stund betraktat den, förde hon den sakta till sina läppar. Han såg på henne med strålande blickar, och man kunde se på honom, att han hade svårt för att kufva de känslor, som i detta ögonblick bestormade honom.

Slutligen böjde han sig ned mot henne och sade med dämpad röst:

"Från den stund, då jag bestal er, har jag ej kunnat utplåna er bild ur min själ, ty liksom mördaren aldrig kan glömma sitt första offer, så kan ej heller tjufven glömma sitt. När jag så här i Söder-

telje återsåg er som fullt utbildad qvinna och kände, att jag älskade er, fruktade jag, att ni, då jag bekände allt, skulle med förakt stöta mig tillbaka och vägra mottaga den hand, som en gång bestulit er. — Fanny, jag älskar er, jag tillber er! . . . säg mig, i himlens namn: vill ni glömma allt och bli min hustru?"

Hon betraktade den unge mannen länge och med ett leende på läpparne och i ögonen, men slutligen slingrade hon sina armar kring hans hals och hennes svar bestod i det blyga framhviskandet af hans namn.

Den skälmen hade stulit icke blott hennes börs utan också hennes hjerta.

"PRINSESSAN BLÅSIPPA."

Prinsessan Blåsippa är icke slägt med något nu regerande furstehus, ej eller har hon en droppe kungligt blod i sina ådror. Hon bor hos sin mormor i ett träruckel på Djurgården, och grannarne ha gifvit henne namnet "Blåsippa", emedan hon är så fin och elfvalik till sin gestalt, och emedan hon under denna blida senhöst lifnärt både mormodern och sig sjelf genom att plocka och åt hufvudstadens damer och herrar sälja de allra täckaste små buketter af blåsippor. Och nu vet ni, hvem vår lilla furstinna är — få se, om ni blir belåten med bekantskapen!

En gråkall morgon i december sutto den gamla och hennes elfvaåriga dotterdotter vid det rankiga bordet i deras lilla torftiga kammare, bindande de sista buketterna af årets ljufva vårblommor. Öfver den gamlas bleka och fårade ansigte låg djupt vemod, och i den lilla flickans stora, blå ögon skimrade ett par klara tårar.

"Hvarför gråter du, mitt barn?" frågade mormodern, strykande med sin magra hand öfver flickans lena, gullgula lockar.

"Å, mormor, det är ju de sista sipporna, det fins inte en enda en mera qvar i skogen; den stygga, hvita snön har begraft dem allihop!" svarade Anna och torkade sig i ögonen med sitt präktiga, tjocka hår.

"Ja, dessa äro de sista sipporna, — för oss återstår nu endast att dö af hunger!" klagade mormodern, som tog saken från den materiella sidan.

"Stackare oss!" sade den lilla sakta samt tillade: "är det mycket svårt att dö af hunger?"

"Ja, det är det värsta af allt!"

Anna sänkte hufvudet sorgset i handen och försjönk i djupa tankar, hvarvid hennes blick hela tiden hvilade på de små buketterna på tallriken framför henne. Slutligen höjde hon hufvudet, såg på den gamla med en förfärad blick och utbrast:

"Hör du, mormor, blåsipporna dö bestämdt af hunger!"

"Toka! de dö ju af köld, de!" sade den gamla småleende.

"O, min Gud! att dö af köld och hunger på samma gång, ty säg mig inte, att sipporna dö af bara köld: de hungra naturligtvis ihjäl, då de hvarken få sol eller regn. Åh, jag är mera förtrogen med blåsippornas lefnadshistoria, än du!"

Gumman småskrattade åt sin naiva dotterdotter, men hon var för gammal för att inte veta, att man bör lemna de unga i deras illusioner, ty i dessa ligger barnaoskulden.

"Så, Anna min, nu skall du äta din frukost, innan du ger dig af. Du kan väl behöfva få litet i dig, ty innan qvällen kommer, lär väl ej min svalunge vända åter till den gamla i boet," sade mormodern i en smekande ton, ställande en skål med mjölk och bröd framför "prinsessan Blåsippa", hvilken, åsidosättande alla hofseder, begagnade sina "fem" för att ur mjölkhafvet upphemta de förolyckade brödbitarne.

Medan Anna åt, satt den gamla helt stilla och bad, med de sammanknäppta händerna hvilande på

tallriken, der buketterna lågo i sina omslag af mossa, endast väntande på den lilla försäljerskan för att bege sig ut i verlden och sprida vårdoft och fröjd omkring sig. Anna sköt tyst skålen ifrån sig och betraktade med undrande blickar den gamla, bedjande qvinnan, hvilken hon i denna stund fann vara riktigt vacker. Då mormodern slutat sin bön, frågade flickan sakta, hvad hon bedt om.

"Jag tackade blåsipporna för hvad de varit för oss under denna långa höst, ty de små obetydliga blommorna hafva ju förskaffat oss, stackars fattiga, tak öfver hufvudet, bröd att lifnära oss af och ved att värma oss vid, och jag bad till Honom, som i sin oändliga godhet låtit blåsipporna växa under höstens dagar, att Han allt framgent måtte hålla sin hand skyddande öfver oss."

Utan att säga ett ord böjde Anna sitt hufvud, knäppte ihop sina små, späda händer, och på läpparnes rörelser kunde man märka, att äfven hon bad. Sedan hon slutat, steg hon raskt upp, hemtade en liten, illa medfaren korg och började i denna varsamt nedlägga de nyss bundna buketterna. Derpå kastade hon en liten ylleschalett öfver sin lockiga hjessa, och så gick hon med korgen på armen fram till den gamla och tog farväl. Denna slöt henne innerligt i sina armar och tryckte en kyss på flickans oskuldshvita panna.

"Si så, min älskling, adjö med dig, och låt se att alla blommorna ä' sin kos, och din ficka fyld med blanka kopparslantar, då du kommer hem!"

Flickan närmade sig dörren och ämnade just fatta tag i dörrlåset, då hon skyndsamt vände om och, springande fram till gumman, slog sina armar kring hennes hals.

"Säg mig, mormor!" utbrast hon rodnande, "det var väl inte synd att jag i slutet af min bön bad, att jag måtte bli lika vacker som blåsipporna, och att folk måtte hålla af mig lika mycket som dem?"

Mormodern kysste henne ännu en gång, förklarande, att Gud nog tillgåfve henne den synden, och sedan den lilla botgörerskan väl undfått absolution, var hon som en blixt ute ur kammaren.

* * *

Ryttmästaren var på besök hos enkefriherrinnan. Han hade kommit i den lofvärda afsigten att förklara henne sin kärlek och anhålla om hennes hand, men som — efter hvad man påstår! — det lär vara betydligt svårare att fria till en ung enka än till en liten obepröfvad fröken, så var — som ni lätt kan tänka er! — vår vän ryttmästaren i en kinkig belägenhet. Han var annars ingalunda bortkommen med fruntimmer, men nu var det som förgjordt. För hvar gång han sökte komma fram med sitt frieri, slog friherrinnan skämtsamt bort alltsammans, trasslade in honom, förargade honom och tvang honom slutligen att brista ut i skratt. Ja, ryttmästaren såg i andanom, att på detta sätt ginge frieriet om intet, eller också kröp det icke fram förr än med det nya året. Men som ryttmästaren på mödernet var finne, och dylika äro kända för att vara envisa, så grep han sig an ännu en gång. Tagande på sig en melankolisk min, som han visste klädde honom väl, och lutande sig mot soffan, i hvilken hans tjusande Circe befann sig, ämnade han just hviska den magiska trollformeln: "jag älskar er!" då friherrinnan med ett missnöjdt uttryck i sina strålande ögon vände sig om mot honom och sade i en förtretad ton:

"Det är då förargligt, att jag inte skall vara i stånd att få mig en enda liten bukett blåsippor!"

"O, himmel! *blåsippor!* — blåsippor just nu!"

Ryttmästaren var nära att tappa koncepterna.

"Nåå, förvånar det er så mycket? Alla mina bekanta tala om, att de köpt blåsippor i denna månad, — i december."

"Ja, allting är då upp och nedvändt!" mumlade ryttmästaren och gjorde sig i ordning att dra på sig sin ena handske.

"Ni ämnar gå? Nå, men mina blåsippor!?"

"Edra blåsippor!?"

"Ja, är ni då inte nog artig, att genast hafva förstått, att jag vill att ni skall på ett eller annat sätt skaffa mig en bukett?"

"Jo bevars, mycket väl! men ser ni, det kommer allt att falla sig temligen svårt: jag har inte på en fjorton dar sett blåsippor."

"Jag måste innan qvällen ha en bukett! Sätt er här, herr ryttmästare, får jag berätta er hvarför!"

Han bugade sig och satte sig bredvid henne i soffan, i det han på nytt började hoppas att ändå till sist få komma fram med sitt frieri.

"Ni känner ju grefvinnan Gyllenstjert? Nå väl, min kammarjungfru har af henne hört, att grefvinnan i qväll på balen hos ....ske ministern kommer att bära endast en bukett blåsippor inflätad i håret i stället för något juvelsmycke. Det är ju rätt pikant! — eller hvad tycker ni, herr ryttmästare?"

Ryttmästaren bejakade frågan, och friherrinnan utbrast:

"Ja så, ni tycker verkligen det! Ni har då ingen smak, herr ryttmästare! Jag tycker det är riktigt oskönt, jag."

Åter kände sig ryttmästaren aflägsnad från målet.

"Men det roar mig att förarga grefvinnan, att inte låta henne njuta af att vara originel och uppträda med en paradisiskt enkel hårklädsel, och, ser ni, derför vill jag, måste jag ha en bukett blåsippor tills i qväll!"

"Kanske artificiella kunde gå an," föreslog ryttmästaren.

"Å, min herre, hvad tänker ni då på?"

Ryttmästaren reste sig med ett skälmskt leende på läpparne.

"Och om jag skaffar er, hvad ni önskar? Jag säger bara *om*."

Friherrinnan smålog, och hennes ögon glänste af hopp, när hon utan att betänka sig svarade:

"Begär, fordra, hvad ni vill! — Jag vill göra allt, om jag bara kunde få reta min fiende en smula, få såra hennes fåfänga och se henne under hela aftonen förtretad snegla på mina stackars blåsippor."

Ryttmästaren måste svänga sig omkring på klacken för att dölja den glädje han erfor. Derpå fattade han hatten, tog den bländande enkefriherrinnans hand, som han förde till sina läppar, och sade med lugn röst:

"Gå nu till er toilett, min fru! Var viss på, att fins en bukett blåsippor att få inom hufvudstadens murar, skall den i afton pryda nordens mest förtrollande qvinna. Men kom ihåg, min fru, att ni lofvat mig — *allt!*"

Han bugade djupt och gick, lemnande friherrinnan i högsta grad förvirrad och obelåten med sitt förhastade löfte.

* * *

Friherrinnan satt färdigklädd för balen i sin bodoir och lekte vårdslöst med ett smakfullt perlband. Bakom henne stod kammarjungfrun och betraktade med tyst beundran sin sköna herskarinna.

"Si så, fru friherrinna! ge mig det der halsbandet af äkta perlor, att jag får fläta in det bland löckarne! — Gud, om jag vore karl, hvad jag jag skulle bli betagen i hennes nåd på balen i afton! — Var nu god att ge mig perlbandet, efter som vi icke hafva varit i stånd att anskaffa några blåsippor!"

Friherrinnan gjorde ingen min af att efterkomma sin kammarsnärtas begäran, utan lutade sig drömmande tillbaka i stolen.

"Men friherrinnan blir aldrig i ordning på det här sättet, och om en half timme börjas ju balen!"

"Må vara! jag måste vänta tills ryttmästaren kommer med mina blåsippor. Se der min parfymflaska! stänk några droppar i håret!"

Just i det samma ringde klockan i tamburen.

"Skynda dig att öppna, Sissi, och om det är ryttmästaren, ber du honom stiga in! — Hvad! är du inte borta än?"

Sissi skyndade ut, och friherrinnan kastade en mönstrande blick i den stora, förgylda spegel, som befann sig midt emot henne. Strax derpå inträdde ryttmästaren ledande "prinsessan Blåsippa" vid handen. Friherrinnan gjorde stora ögon och sporde skrattande, om han läst sagan om prinsen och tiggarungen.

"I så fall, min fru, är tiggarungen en förtrollad prinsessa, ty här ser ni "prinsessan Blåsippa!"

"Prinsessan Blåsippa!"

Friherrinnan syntes blifva mildare stämd mot den lilla flickan med de bara fötterna och den tarfliga bomullsklädningen samt drog henne med mildt våld

intill sig. "Prinsessan Blåsippa" lät henne göra, som hon ville, och betraktade med nyfikna och förundrade blickar det lilla eleganta rummet med dess gyllene speglar, sidenbeklädda möbler och mjuka, brokiga mattor.

"Hur är det med dig, liten?" frågade friherrinnan.

"Jag drömmer. Tänk, om tolket till slut sagt sant, att jag skulle bli prinsessa!" och hon blickade förskräckt på friherrinnan, som om hon mycket fruktat denna förändring.

Friherrinnan och ryttmästaren brusto ut i ett godt skratt.

"Men," sade den förra till Anna, "gif mig nu några af edra undersåtar, min prinsessa! Gif mig en bukett blåsippor!"

"Den der herrn har fått min sista bukett; jag har ingen mer qvar."

"Nej, fru friherrinna," sade ryttmästaren visande en bukett blåsippor, "hon har verkligen ingen mera qvar. "Prinsessan Blåsippa" har mistat sitt furstedöme; det är endast våren, som kan gifva henne det tillbaka. — Vill ni höra en för er ovanlig saga, min fru?"

"Hvarför inte! jag är idel öra, herr ryttmästare!"

Och denne började. Han berättade i till hjertat gående, gripande ordalag "prinsessan Blåsippas" lefnadssaga. Den var genomväfd af armod och försakelse, den talade om nöd och elände, den framstälde en liten oskyldig varelse, öfvergifven af hela verlden, men ändå älskande, så varmt ett barnahjerta förmår, Gud, sina medmenniskor och hela den öfriga naturen. Han beskref, hvad blåsipporna varit för Anna och den gamla mormodern, och hvad de voro för den efter det pikanta sökande koketten. Och han frågade till sist friherrinnan, om man skulle låta denna lilla älskliga

prinsessa af blommornas och de kyska ungdomsdrömmarnes rike duka under för herskaren med jernspira, som kallas last och nöd.

Då han slutat, förde friherrinnan den fina spetsnäsduken till ögonen, och frågade, hvem som lärt ryttmästaren den der sannsagan. Han pekade på Anna, och verldsdamen kysste lätt den lilla tiggarflickans lockiga hjessa.

"Och nu Anna," utbrast ryttmåstaren, lemnande flickan blåsipporna, "gif den der vackra frun den här buketten, såvida hon går in på det vilkor, jag sagt dig!"

"Prinsessan Blåsippa" tog buketten och höll den småleende framför friherrinnan, som genast ville taga den. Men flickan sade blygt och rodnande:

"Du får buketten, om du ger den der snälla herrn en kyss och lofvar att bli hans för alltid."

Friherrinnan blef mycket brydd, och en purpursky drog öfver hennes fina, hvita ansigte. Men så steg hon hastigt upp, gick fram till ryttmästaren, slog sina armar omkring honom och kysste honom. "Prinsessan Blåsippa" ville passa på tillfället att smyga sig bort, men friherrinnan skyndade efter henne och förde henne tillbaka in i rummet.

"Stanna, min prinsessa! stanna hos oss för alltid!"

"Mormor väntar!"

Friherrinnan betänkte sig ett ögonblick, derpå lade hon sin arm i sin fästmans och hviskade i hans öra:

"Jag skickar återbud till ministern; han får förlåta mig, att jag föredrar att tjena en prinsessa i stället för att gå på en tråkig supé hos endast en minister."

Ryttmästaren kunde icke annat än nu i sin ordning kyssa sin fästmö, men "prinsessan Blåsippa" satt, trött och sorgsen, och gret på golfvet, snyftande:

"Stackars mormor! nu få vi inte se hvarandra mer, och vi, som höllo så mycket af hvarandra!"

Men friherrinnan tröstade henne skrattande:

"Nu fara vi på visit hos "prinsessan Blåsippas" mormor."

EN QVINNA AF ÄRA.

I.

Vid nordvestra stranden af Kivijärvi i Wasa län låg i början af detta århundrade herregården Heikilä, ett tvåvåningshus af tegel, hvilande på en grund af jättelika gråstenar. Det ägdes af slägten Elisalmi, och en man bärande detta namn hade först röjt platsen och lagt den väldiga grunden. Längre hade han icke hunnit, men hans barn och barnbarn hade fullbordat hans lifsgerning, och år 1808 erbjöd herregården en ståtlig anblick, der den från sin med tät granskog bevuxna kulle skådade ut öfver sjön Kivijärvi.

En stentrappa utsirad med ett par granitlejon, som höllo vakt vid det nedersta trappsteget, ledde upp till ingångsporten i form af en halfbåge, öfver hvilken man i bjert röda bokstäfver kunde läsa, att "Elias Elisalmi med Herrans hjelp lagt grunden till detta hus anno 1612". Väl inkommen i den rymliga förstugan hade man köksvåningen till höger om sig och till venster en skrif- och räkenskapskammare, der godsets inkomster och utgifter noga antecknades, och der gårdens underhafvande om lördagsqvällarne uppburo sina aflöningar för veckan. Midt emot sig hade man den med hemväfda mattor belagda trappan, hvilken förenade den undre våningen med den öfre.

Det är en lördagsafton, således en aflöningsqväll, i början af April 1808, och kontoret är fullt af folk.

Likväl går allt stilla och ordentligt till, och tystnaden afbrytes endast af en klar, välljudande stämma, som ropar upp namn efter namn samt räknar silfvermynten till den, som blifvit framkallad till pulpeten.

De löntagande utgöres till största delen af gubbar, qvinnor och barn. Männen äro vid hären, som försvarar den finska jorden mot fiendens bataljoner. Öfver allas ansigten hvilar ett drag af bekymmer, och om ett samtal en eller annan gång halfmumlande uppstår mellan några af de innevarande, rör det sig endast kring ett och samma ämne: det pågående kriget.

Endast den unga qvinnan vid pulpeten synes lugn och kall. Utan att förändra en min i det egendomligt sköna ansigtet utdelar hon småmynten och inskrifver med stadig hand i journalen sina utgifter. Blott en enda gång lyfter hon upp hufvudet och ser med sina stora, svarta ögon på den närmast henne stående. Det är en ståtlig gammal gubbe med silfverhvitt hår och redliga, trofasta drag. Hans resliga gestalt är insvept i en sliten vapenrock från tredje Gustafs dagar, och i knapphålet bär han ett blått och gult band, hvilket säger oss, att han tillhört de tappre. Han betraktar den unga kassörskan med en bönfallande blick, som önskade han, att hon skulle säga honom ett tröstens ord, och slutligen frågar han halfhögt.

"Tror ni man *håller stånd* och *slåss?*"

En mörk skugga, ett moln af sorg, glider fram öfver hennes anlete, när hon med dämpad röst svarar den tappre:

"Nej, min vän, man drar sig utan svärdsslag tillbaka".

Då höjer han ursinnig af smärta och vrede sina knutna händer i luften, hans bröst arbetar våldsamt,

och ur hans strupe framtränger en förbannelse öfver den man, som leder finska hären till vanäran och undergången . . .

Slutligen är folket afskedadt, och det stora rummet tomt så när som på kassörskan och en ung bondpojke, hvilken med skinnmössan i hand håller sig på vördnadsfullt afstånd och räknar spikarne i taket.

Han ser ut att vara en äkta tjufpojke. Stora, spelande ögon, djerft tecknade ögonbryn och en hurtig uppnäsa. Hans guldgula lugg faller i vågor ned öfver en stolt, käck panna, och hans små, knubbiga näfvar tyckas icke vara goda att tas med. Figuren är liten, men satt, och man kan skönja armarnes muskelspel under den flottiga och sönderrifna fårskinnströjan.

Kassörskan, mamsell Karin Elisalmi, fortfar ännu att skrifva i journalen, och det synes, som har hon ej den ringaste aning om, att ännu en dagsverkare väntar på sin aflöning, men ni kan vara säker på, att Karin Elisalmi ej är glömsk af sig. Ensam styrande och ställande på det stora Heikilä, alldenstund fadern och modern äro döda för många år tillbaka, och brodern ligger kommenderad på Svartholms fästning utanför Lovisa, har hon vant sig vid att tänka för alla, och hennes karaktär har erhållit denna manliga fasthet, som af ingenting låter sig rubbas, utan går säkert fram till målet. — Nej, hon hade visst icke glömt lilla Mattias Ilkainen!

Då hon slutat räkningarne för dagen, lade hon dröjande bort gåspennan och fäste blicken på Mattias.

"Mattias Ilkainen!"

Han ryckte till, lät skinnmössan beskrifva en cirkel genom de kådiga fingrarne och tog några steg fram mot sin matmor.

"Mamsell Elisalmi?"

"Du kom icke fram för att mottaga din aflöning för vedhuggningen till brygghuset. — Hvad är orsaken?" sporde hon i en sträng ton och såg honom forskande i ansigtet.

"Jag ville tala några ord med er, matmor, och då tyckte jag, att det var lämpligast att vänta till dess folket gått, och så stannade jag".

"Nå väl, hvad vill du nu, lille Ilkainen?" frågade hon, men hennes röst hade förlorat sin skärpa och ljöd nu mild och melodisk.

Hon satte sig till rätta i länstolen och stödde sitt hufvud i den fina, hvita handen för att noga kunna lyssna till, hvad Mattias Ilkainen, hennes förklarade gunstling, hade att säga.

Denne stod en stund tyst och blossande röd framför henne. Men plötsligt lät han mössan falla till golfvet, tog några säkra steg och sträckte sina knubbiga näfvar knutna emot henne.

"Hvad tror ni?" sade han kort och häftigt, men med en viss stolthet i tonen och blicken.

"Hvad jag tror? . . . hvad menar du?"

Hon kunde icke afhålla sig från att skratta, men långt ifrån att göra honom ännu mer förlägen, retade detta klingande, friska skratt endast hans gryende manliga stolthet och kom hans känslor att sjuda öfver.

"Jaså, ni förstår mig inte, mamsell Elisalmi?" utbrast han flämtande af sinnesrörelse. "Förstår ni då inte, att jag gått länge nog och grisat här hemma på vedbacken, och att jag vill ut dit, der man slåss? . . . Tror ni inte att mina näfvar, vana vid att handskas med yxan dagen i ända, kunna sköta ett par trumpinnar, så att örhinnorna ska spricka på Kulneffs kosacker? . . . Jo, jo, men! och skjuter man

fingrarne af mig — nå, då kan jag sparkas och bitas, den konsten ha hästarne lärt mig! — Nog af jag *vill* och *skall* ut i kriget, ty det är synd och skam, att en så bra slagskämpe som jag skall gå hemma!"

Utan att afbryta eller ens med en rörelse hejda den ström af ord, som brusade öfver hans fjortonåriga läppar, lät hon honom tala till punkt. Men då reste hon sig långsamt och lade sin hand på gossens hufvud samt sade nästan hviskande:

"Jag ger dig orlof, lille Mattias Ilkainen".

Sedan satte hon sig åter, slog upp boken, i hvilken herregårdens tjenare funnos upptecknade, sökte några ögonblick efter namnet *Mattias Ilkainen,* och när hon funnit det, drog hon ett kraftigt, svart streck öfver det med pennan och skref med fina bokstäfver i kanten: "afgången till arméen".

Länge stirrade hon tankfullt på det ödesdigra bläckstråcket, och det förekom henne, som hade hon med detta strukit ut Mattias Ilkainen bland de lefvandes antal och prisgifvit honom åt Tuonen-Neito, dödsjungfrun. Ty det var icke *första* gången hennes penna tecknat de trenne lif och död innebärande orden: "afgången till arméen". Mattias var icke den *förste* bland hennes underhafvande, som en obetvingelig känsla manat att gå i fält för att bland is och drifvor kämpa för fosterbygden, för det älskade gamla Suomi. — Nej, många hade begärt orlof före honom . . . orlof för att *dö,* ty alla, alla utan undantag hade kulorna träffat, hade kölden inne i djupet af de hemlighetsfulla skogarne skördat. — Och nu skulle också han, den lille fader- och moderlöse vedhuggaren Ilkainen ut i striden! Ack, han var ju endast ett barn ännu och trots sina många skälmstycken en liten präktig pojke, som hon lärt hålla af, emedan han stod så

ensam i verlden, och hon sett honom växa upp under sina egna ögon . . . Och nu skulle också han . . .

Hon sprang upp ur stolen och slöt honom häftigt i sina armar, medan tår efter tår droppade från hennes kinder ned på hans hjessa. Det var qvinnan inom henne, som nu tog ut sin rätt, och som kräfde tårar, stora, klara tårar för alla de stycken af sitt hjerta, hon slitit ur sitt bröst och nedlagt som offer på fosterlandskärlekens altare. Men för Finland och sin pligt var hon beredd att offra ännu mer — ja *allt*, om det gälde.

Hon slöt gossen ännu fastare intill sig, liksom ville hon skydda honom mot framtidens faror, och på hennes läppar sväfvade en önskan, att han måtte afstå från sitt fattade beslut. Men hon nöjde sig till sist med att bedja honom i bevekande ordalag att icke blottställa sig onödigtvis för de dödande kulorna, utan endast uppfylla sin pligt som en karl och icke leka med farorna och döden, som hon fruktade för, att han skulle komma att göra.

"Å, kära matmor", svarade han henne med ett bredt leende, "en sådan munsbit, som jag, ratar nog döden: han är glupskare af sig än så!"

"Ah, du vet inte du, mitt barn, hvad döden älskar mest! Allt stort och ädelt här i lifvet mejar han ned som gräs för lien; han älskar att föra till samman i sin lustgård de bästa knopparne, som Herren satte att slå ut i blom här nere. — Du, mitt barn, är en sådan liten knopp, ty du gömmer en framtidsman hos dig, och framtidsmännen skonar sällan döden. — Jag sjelf älskade en sådan man, en af Finlands unga, stolta hjeltesjälar, och han älskade mig tillbaka. Tror du han fick lefva, tror du det tillstaddes oss att sätta eget bo och få bli lyckliga tillsammans? — nej, han var

den *förste* som föll — icke i öppen, ärlig strid, utan i ett lömskt bakhåll!

Hon hade talat med smärta och bitterhet. På ordens sorgsna tonfall kunde man höra, att många af hennes ungdomsdrömmar blifvit svikna, att det framfarna ägt så mycket mörker, att framtiden icke tycktes kunna ha något solljus att bjuda henne.

Mattias hade emellertid glidit ur hennes armar och betraktade henne med en förvånad min från ett hörn af rummet, dit han litet underlig till mods dragit sig tillbaka.

Då hon märkte, att hon gifvit för mycket luft åt den sorg och bitterhet, som bodde i djupet af hennes själ, for hon med handen öfver sin bleka panna liksom för att jaga bort alla vemodiga minnen, och sedan hon intagit sin vanliga plats vid den stora, brunmålade pulpeten, vinkade hon vänligt åt Mattias att komma närmare.

Han efterkom hennes önskan och gick fram till henne.

"Du står således fast vid ditt beslut?"

"Ja".

"Välan, mitt barn, jag kan och vill icke hindra dig. Finland är ett fattigt land och hvarje senfull arm är välkommen vid häven. Men jag hoppas, att vanärans och återtågets dagar snart äro förbi, och den tid skall komma, då de kejserliga örnarne måste flykta mot söder. Sveaborg är ännu vårt, och så länge de blå och gula färgerna fladdra öfver dess granitvallar, är icke allt hopp ute. Vi äga ännu män af ära med hjertat på rätta stället, och den fege, äreförgätne fältmarskalken skall väl en gång tröttna på att beständigt resa mot norr i sin kursläde. Således: friskt mod bara och hvarje hand till verket!"

Hon tystnade och framtog ur en liten blecklåda några specieriksdalrar, hvilka hon lemnade Mattias med dessa ord:

"Se här en liten tärpenning på vägen; var hushållsam och kasta icke bort den på slarf, så skall den kanske kunna blifva af nytta för dig. Framför allt, Mattias, bör du afhålla dig från bränvinet och icke låta de äldre soldaterna narra dig till att begagna tobak. En liten trumslagarpojke skall vara vaken och nykter och kunna se med lodjursögon, då det gäller att hålla utkik efter "grönrockarne". Och innan du somnar i tältet eller vid stockelden, så glöm icke att läsa ditt "Fader vår" och anbefalla din själ i Guds händer: du vet icke, om du någonsin vaknar mer, ty fienden kan i hvilket ögonblick som helst vara öfver er. — Och då det en gång gäller, då du med trumpinnarne i näfven står ansigte mot ansigte med döden, håll dig då styf och rak som en äkta vasagosse och slå "framåt marsch!" så att hvarje ärlig finsk soldat hör, att det är en landsman, som sköter regementets trumma. — Och nu farväl, och Gud beskydde dig!"

Mattias Ilkainen var ingalunda blödig af sig, men nu kommo tårarna honom i ögonen, och han sjönk snyftande på knä framför Karin Elisalmi, som välsignande lade sina händer på gossens hjessa, medan hennes läppar anropade himlen om ett kraftigt beskydd för denna unga son af Finland, som ensam och oprövad gick ut att kämpa sin första strid mot fienden och verlden.

"Jag håller så innerligt af er, matmor", hviskade han, kyssande fållen af hennes klädning", ni har varit så god emot mig, fattig stackare, och om jag skulle känna modet svigta, skall jag tänka på er, och då skall jag stå lika fast som våra egna granar".

"Jag är säker derpå", sade hon och klappade honom vänligt på den solbrända kinden. "Och nu", tillade hon, sedan han rest sig, "skall jag af Adolfsson, som jag väntar i qväll med underrättelser från kusten, taga reda på, hvart du skall ställa dina steg för att träffa på någon af härens fördelningar. Adlercreutz bör nu befinna sig i trakten af Gamla Carleby, — dit skall jag sända dig med ett rekommendationsbref. — Vi råkas i morgon bittida . . . godnatt!"

"Godnatt!"

Han gjorde en klumpig, men ytterst vördnadsfull bugning, tog upp skinnmössan och smög sig efter ännu en skrapning med foten ljudlöst ut ur rummet.

Karin gick fram till fönstret och såg efter honom, der hans skugga aftecknade sig mot den hvita, månbelysta snön. Då han försvunnit i den närbelägna granskogen, aflägsnade hon sig från fönstret, stannade plötsligt midt i rummet och utbrast med en åtbörd full af förtviflan:

"Ack, min Gud, min Gud, om min vekhjertade bror ägde den der bytingens sinnelag!"

II.

Karin Elisalmis jungfrubur, skild från den stora, ödsliga matsalen genom salongen och förmaket, liknade ingenting mindre än nutidens eleganta budoirer, inbäddade i tyll, siden och spetsar samt fylda med en luft, som andas parfym och lidelse.

Karin Elisalmis sofkammare var värdig hennes upphöjda väsen och rena, flärdfria seder. Den utgjorde

en förtjusande tillflyktsort för en ung qvinna, som ville vara ensam med sina minnen, med sina tankar och drömmar.

Det var ett stort, femkantigt rum, hållet i en alvarsam stil och möbleradt med den fina smak och urskiljning, som endast qvinnan äger. Tunga, veckrika draperier dolde den hvita bädden; här och der framskymtade en marmorstatyett mot en bakgrund af storbladiga växter eller väl inbundna böcker; en antik spegel hängde öfver den enkla toiletten, der en provence-ros stod i begrepp att veckla ut sina skära knoppar. Inne i den djupa fönstersmygen slumrade *Petit*, grönsiskan, med hufvudet under vingen i sin ståltrådsbur, och brasan kastade sitt vexlande sken öfver det bonade golfvet.

Klockan var tio på qvällen.

Karin Elisalmi satt vid skrifbordet i ett hörn af rummet och betraktade uppmärksamt en karta öfver Finland, som låg utbredd framför henne.

Hon hade lagt af den svarta helylleklädningen, löst upp sitt mörka hår och iklädt sig en nattdrägt af ljust, storblommigt musslin, hvilken till formen närmast liknade en modern *peignoir*. Det något stränga uttrycket i hennes regelbundna ansigte hade försvunnit, och den entusiastiska stämning, i hvilken hon befann sig, hade trollat fram en varm rodnad på hennes kinder och kommit hennes blickar att tindra.

Med pekfingret på kartan följde hon i tankarne finska hären på hans återtåg mot norden, och namnen *Elimä*, *Orimattila* och *Leppävirta* kommo spetsen af hennes finger att hvila på och tankarne att dröja vid dessa ställen, der vapnen skiftats. — Och då befann hon sig ej längre i sin tysta och fridfulla kammare, — nej, hon kämpade i tankarne samma strider som

sönerna af hennes eget folk, hon delade soldatens och bondens hjertfrätande sorg, när den finska jorden bit för bit lemnades i fiendens händer. — Hon gaf sin inbillning fria tyglar, och hon tyckte sig se denna tappra här, som med segervisshet och tron på egen styrka inom sig måste låta hvarje tillfälle att slå den öfvermodiga fienden gå sig ur händerna. Hon såg detta långa, dystra tåg af sorgsne, intill döden förtviflade män långsamt skrida mot norden med den jublande fienden i hack och häl efter sig. — Men alla hennes syner voro icke höljda i natt och mörker: der fans äfven solljus, om det också lyste med aftonrodnadens blodröda färger! — Hon såg Nylands träffsäkra jägare slåss en hel dag för brinnande lifvet vid Elimä mot en mångdubbelt starkare styrka. Savolaksarnes gråa uniformer mottogo bloddopet vid Lepävirta, och hon såg kapten Duncker föra sitt kompani segrande öfver Kallavesis isar till Toivola. I den trettiosex grader kalla vinternatten såg hon Adlercreutz med endast Åbo och Björneborgs bataljoner vid Orimattila bjuda furst Bagrations skaror spetsen och slutligen kasta dem öfverända med den långa, finska bajonetten. — Och vid tanken på detta hjeltemod, som utförde stordåd, jämbördiga med antikens, kände hon sitt hjerta klappa fortare, och hoppet växa till fast förtröstan, att den dag skulle gry, då de finska björnarne jagade den ryska örnen vingskjuten och söndertrasad tillbaka till nästet vid Nevas strand.

Hon vek dröjande ihop kartan, reste sig med beslutsam hållning och gick fram till fönstret, der hon med blicken riktad mot himlens stjernljus sjönk ned på knä och uppsände till härarnes Gud en brinnande bön för Finlands räddning, för de finska vapnens framgång.

Då hon slutligen reste sig, hvilade lugn och klarhet öfver hennes ansigte, och de dunkla ögonen glänste af hopp och tro. Hon hade talat med Gud och kände nu i sitt hjerta den frid, som icke är af denna verlden, den kraft, som skänkes endast dem ofvan ifrån, hvilka älska hängifvet och i barnslig oskuld.

En svag knackning på dörren, hvilken ledde in från förmaket, återkallade henne till det närvarande. Hon sporde med hög röst, hvem det var, och då en qvinlig stämma svarade: "det är Lena!" gaf hon denna tillåtelse att träda in.

Lena var hennes kammarpiga och enda förtrogna, ty mellan de båda unga qvinnorna hade uppstått en varm vänskap, framkallad af den ständiga sammanvaron och Karins behof af att hafva någon att meddela sig med. Likväl kom den förtrolighet, som rådde dem emellan, aldrig Lena att glömma den vördnad, hon var skyldig sin matmor.

"Hvad vill du?" frågade Karin vänligt den täcka kammarpigan, då denna stannade vid dörren med handen på vredet.

"Jag ville underrätta mamsell Karin om, att Adolfsson är dernere och har vigtiga nyheter med sig", svarade flickan med en kort nigning.

"Såå. — Du har naturligsvis tagit reda på, hur din fästman mår? . . . jag hoppas han befinner sig väl och med stora steg närmar sig tapperhetsmedaljen".

Alltid samma vänliga omtanke för andra, innan hon tänkte på sig sjelf!

Lena tummade helt förläget sitt hvita linneförkläde, under det att den ena rosenskyn efter den andra gled fram öfver hennes ansigte.

"Ja, jag har fått ett långt, långt bref från honom", tillstod hon med ett leende, som visade hennes mjölk-

hvita tänder, "och han skrifver, att Gud unnar honom helsan, men svär öfver . . . ja, si der har han satt ett långt tankstreck, ty han är för ärlig soldat att göra sig skyldig till subordinationsbrott. Men", tillade hon, och rösten fick ett sorgset tonfall, "han säger i ett post "scriftum", att han i en prestgård, — jag mins nu inte, hvad den heter! — fått se en flicka, som var åtminstone *lika* vacker som jag, och jag är så rädd, att Erik kan . . ."

Tårarne kommo henne i ögonen, och Gud vet, hur det gick med det nystrukna förklädet, ty hon handterade det på ett högst oförsvarligt sätt.

Men Karin klappade henne tröstande på kinden och sade skrattande:

Å, var du lugn, liten Lena, ty gubben Kulneff lär väl snart lägga beslag på både prestgården och flickan. Jag vet inte riktigt, hvilket han föredrager: en vinkällare eller en liten näpen yrhätta!"

"Gud välsigne honom för det!" utbrast Lena trohjertadt, och det blef åter idel solsken i de skälmska, blå ögonen.

"Skall jag föra Fähund upp i stora matsalen?" frågade hon helt tvärt efter en stunds tystnad.

Karin Elisalmis ansigte återfick en del af sin förra stränghet.

"Jag tillåter dig inte att kalla Adolfsson så; han är en karl med goda ansatser till att bli en karlakarl, och det der öknamnet kan jag inte tåla. Det är visserligen godt och väl, att du mera brukar det som ett smeknamn, men . . . nog af, jag vill inte höra talas om det!"

Lena neg och syntes ångerfull.

"Förlåt min obetänksamhet, mamsell Karin!"

"Litet brutet är lätt förlåtet. — "Gå nu och tänd

ljus i stora salen och bed Adolfsson stiga dit upp, — jag skall strax komma efter för att höra, hvad han kan ha att meddela mig."

Lena neg ännu en gång och bad i bevekande ton: "var inte ond på mig... lofva mig det!" och i nästa ögonblick var hon redan på väg för att uträtta, hvad hennes unga matmor ålagt henne.

III.

Stora salen på Heikilä var ett aflångt rum med fem fönster på ena långsidan, hvilka alla vette åt sjön Kivijärvi, hvars isbelagda yta nu i månskenet liknade en snöhvit jätteduk. Ekfärgade tapeter betäckte väggarne, och det hela var hållet i samma stil — obetsad ek — ända intill den åtta-armade ljuskronan, hvilken vid en bronskedja hängde ned från det gipsade taket. På en skänk, upptagande större delen af gafvelväggen stodo fat, bägare och dryckeskannor af silfver ordnade i långa, glänsande rader, och väggarne pryddes af porträtter och oljemålningar, mellan hvilka tomrummen utfyldes af blankfejade vapen och uppstoppade jagtbyten; de senare omspunna af för luftdraget vajande spindelnät och belagda med dam, ty Karin hade icke vågat tillåta någon att rengöra dem, emedan hon befarade, att en ovarsam hand skulle komma en vinge eller en svans att lossna. Vid väggen midt emot salsskänken reste sig den väldiga spiseln med sitt trådfina gallerverk framför eldstaden. Den var af en vördnadsvärd ålder, ty huru många slägtled hade ej varit samlade kring den, hvilka un-

derbara saker hade ej den gamla spiseln fått höra, då brasan om vinteraftnarne lågade i hans inre, och huru många blickar hade ej drömmande skådat in i glöden eller spörjande efter framtida öden sökt att läsa dessa i den falnande askan — ja, huru många...

Salen i sin helhet bar vittne om egendomsherrens rikedom, men återskenet af denna kunde likväl icke förtaga det dystra, nästan ängslande intryck, den erfor, hvilken för första gången trädde in i den stora salen på Heikilä.

Lena hade emellertid fullgjort sin matmors befallningar; några af vaxljusen brunno i kronan, och i spiseln fladdrade en duktig björkvedsbrasa, framför hvilken en ytterst torftigt klädd karl eller snarare yngling, ty han var väl knappast mer än ett par och tjugo år, stod och värmde sina frusna händer, och på den slitna vadmalsdrägten, på det magra, solbrända ansigtet, infattadt i en ram af yfvigt, svart hår, och på den jernskodda knölpåk, han höll under armen, kände man igen landstrykaren. För öfrigt var gestalten smärt och högrest; det liksom i brons gjutna ansigtet ett öppet bref, der man i djerfva, bottenärliga drag läste, att hjertat satt på rätta stället under den trasiga jackan, hvilken var hopsnörd öfver bröstet med segelgarn. På golfvet bredvid tiggaren låg en väska af gräfsvinsskinn, och bredvid denna stod den spetskulliga hatten på vakt och skyldrade med sin korpfjäder.

Sedan den främmande sett sig noga omkring i rummet och kände sig lugn för, att ingen spejade på honom, satte han upp fötterna — den ena efter den andra — mot jerngallret för att värma äfven dem, och ett leende af välbefinnande spred sig öfver hans mörka ansigte, när han kände hettan tränga genom

lädret och såg detta ryka af värme, vattendränkt som det var, och så upptagen var han af att torka qvarlefvorna af sina grofva skodon, att han icke märkte, att Karin Elisalmi hade kommit in i rummet, förrän hon stod midt framför honom.

"God afton, Adolfsson!"

Denne ryckte ögonblickligen ned foten från spiselgallret och gjorde en tafatt bugning, i det han ända till illusion liknade en skolpojke ertappad på bar gerning under begående af något tjufpojkstreck.

"Ursäkta, fröken," — han hade alltid för vana att kalla Karin *fröken*," — men si jag kunde inte afhålla mig från att ta mig en torkare framför brasan."

"För all del... det gjorde ju ingenting! Det var ju rätt, att Adolfsson gjorde sig hemmastadd."

"Ja, si jag var så fördömdt sur om fötterna, fröken!" urskuldade han sig.

"Det kan jag nog tänka mig: det är blidväder i afton."

"Ja, men det skarpnar nog på till natten."

"Och då kan det allt vara skönt att ha på sig ett par torra ullstrumpor, — säg till Karin, när Adolfsson kommer ner i köket, så får han sig nog ett par!"

"Ja, si, då får jag väl lof att tacka, si!"

Och han räckte tvekande fram sin breda näfve, i hvilken Karins lilla hand helt och hållet försvann.

"Nå, har Adolfsson tänkt något på, hvad jag sa' honom, när vi sist stodo tillsammans här i salen?"

Den tillfrågade ref sig betänksamt i hufvudet, så att den svarta lejonmanen stod på ända i alla väderstreck, och stirrade rätt in i brasan.

"Nåå, har Adolfsson..."

"Ja visst... visst, men si till något resultat har

inte Fähund kommit. Det är så svårt att ge sin frihet på båten, ska fröken veta . . .“

“Skulle Adolfsson finna det lättare att vara rysk undersåte?“ afbröt Karin med iskallt lugn, men i tonen låg en smula förakt.

Det blixtrade till i trashankens ögon, och armen beskref en väldig halfcirkel i luften, som ville den slå en osynlig fiende till jorden.

Detta var ett svar, som Karin förstod.

“När Adolfsson hatar ryssen så djupt, hvarför stryker då Adolfsson land och rike kring, — vore det inte mera hedrande att bli en man i ledet och stupa för det land, som sett honom födas?“

“Mera hedrande! . . . jo visst!“

O, hvad detta “mera hedrande!“ ljöd bittert och klagande, och hvad detta “jo visst!“ uttalades med för tvärsäkerhet!“

“Men hör nu på, fröken,“ fortfor han ännu mera lidelsefullt; “Fähund vill sjunga ut för en gång och sparka tillbaka som hästen gör, när man allt för länge låtit honom smaka piskan!“

Han vände sig om mot henne och såg på henne en lång, lång stund, innan han började.

Karin kunde aldrig glömma den blicken: det var en menniskosjäl, som i den slöjades af inför henne.

“Hvem min far var, vet jag inte: min mor kunde inte säga mig det; hon tillhörde . . . nå ja, det der är inte gjort för fina frökenöron! Redan som barn var jag en vildfogel utan näste, och gatstenarne och jag hade allting gemensamt — till en tid förstås, men så kom vandringslusten öfver mig. — Det är för besynnerligt med den der vandringslusten: den kommer flygande bäst man ligger och halfslumrar i solskenet, och när man så slår upp ögonen och får se de hvita,

ilande skyarne, som stryka fram öfver det blå, då... ja, då kan man inte hålla sig stilla längre, utan man slänger påsen på ryggen, tar påken i näfven och så ut genom tullporten och bort. — Hvarthän? — bah! det frågar man lika litet efter som ett "hvarifrån?" — bara vandra — genom skuggande skogar och öfver daggiga ängar! — Det är ett lustigt lif! — och fast man är trasig och barfota, får man alltid en käresta; man har visor på läpparne och ungdom i hjertat. Det der är nu allt godt och väl, men det fins mycket, som gör vägen tung att gå, och som kommer pannan att rodna. Jag har fått mitt, jag, och det är *Fähund*,... "Fähund!" heter det, hvart man kommer och hvart man går. Födan tryter aldrig, men "Fähund!" kommer med på fatet, och det är svårt att svälja tuggan och sin skam på samma gång, det är svårt, — det är mycket svårt!"

Rösten ljöd qväfd och dämpad, när han uttalade de sista orden, och han for med afvigsidan af handen öfver ögonen.

"Men det der... det der öknamnet skulle Adolfsson slippa bära, om han blef soldat. Uniformen skulle göra honom till en ny menniska, och man skulle glömma..."

Han blossade åter upp.

"Glömma!... nej, man skulle icke glömma, att landsvägssmutsen klibbade vid uniformen!" "Hvad har han, Fähund, bland oss, landets försvarare, att göra? — vi vilja icke veta af några fähundar!" skulle soldaterna ropa, och de skulle ha rätt. — Hvad skulle också en föraktets man bland ärans män att göra?! — Nej, fröken Elisalmi, mina gelikar äro dömda att dö — icke på slagfältet — utan i diket. Och likväl hålla vi den finska jorden lika kär som trots någon, och vi

ha också skäl dertill vi, landstrykare. — Förstår ni mig nu, fröken Elisalmi?" tillade han något lugnare, "förstår ni, att det är min egen blygsel, skammen öfver mig sjelf, som afhåller mig från att gå under fanorna?"

"Jag förstår er," svarade Karin med det mildaste tonfall, hennes röst egde, "men jag tror, att det är en falsk hederskänsla, — om jag så får uttrycka mig! — som afhåller er från att bli en man i ledet!"

Tiggaren stirrade åter in i den nära utbrunna brasan, utan att besvara Karin Elisamlis ord, men småningom vek mörkret från hans panna, det sänkta hufvudet höjde sig, och blicken blef klar och tindrande.

"Får jag berätta er, fröken, hvad som kom för mig, när jag hörde er tala och såg elden glimma så underligt der inne bland kolen?"

Karin nickade vänligt till tecken af bifall och drog fram till eldstaden en hög karmstol, i hvilken hon satte sig.

Adolfsson började:

"Jag tyckte mig vandra genom en vid ödemark. Det var så tyst omkring mig, och solnedgången flammade mellan tallarnes rödbruna stammar vesterut. Jag vandrade och vandrade, och skuggorna föllo bredare och mörkare tvärs öfver stigen. Så kom jag ut på en snötäckt hed. Der stodo tvänne härar slagfärdiga mot hvarandra och mätte hvarandra med dystra och hotfulla blickar. Öfver den här, hvars flygel var mig närmast, svajade de finska och svenska fanorna och deras slitna sidendukar badade i solens sista, dallrande ljusflöden. Så blef det natt, och slaget började. Jag rycktes med i hvirfveln, kämpade barhufvad och trasig mellan björnarne från Savolaks, och då vi höllo rast bland de hopade drifvorna mellan krossade ka-

nonvagnar och hopar af slagne, då fick Fähund vara med, när tennbägaren fyld med bränvin gick laget rundt, och en ung fänrik ljus och smärt som en flicka, men med en blodbestänkt bindel om pannan, kramade min hand som i smeden Kivikäs skrufstäd och sa' till mig: "nu, Fähund, nu är din skam tvagen af i blod; *nu* är du en af de våra!"

Karin Elisalmi hade knappast kunnat taga sina ögon ifrån honom, medan han diktade, ty hvad han berättade var endast verkningarne af en plötslig ingifvelse, som strömmat öfver honom under det stämningsfulla samtalet med Karin Elisalmi. Det var en länge dämpad eld, som slutligen slog ut i flammor, det var ett drag i det finska nationallynnet — den djupt rotfästade kärleken till fosterbygden, — som till sist uppenbarade sig äfven hos honom, landstrykaren, som tog ut sin rätt och trädde i dagen med hela styrkan hos en själ, hvilken under många år varit slagen till jorden af förödmjukelse och skam. Mamsell Elisalmi hade visat honom en ljusglimt, hade funnit vägen till det innersta af hans själ, der hoppet om återupprättelse legat jordadt, och detta hopp hade hon väckt till nytt lif.

Han hade talat med hänförelse och värme. Det hvardagliga i hans språk hade försvunnit, och buren af sina känslor hade han så att säga för ett ögonblick växt ut till en fri och sjelfständigt tänkande varelse, som ingenting hade att skaffa med trashanken, som tiggde sig fram från pörte till pörte och delade ulfvens läger i skogen. Det grydde redan nu en *numero 15 Stolt* i mannen vid den slocknande brasan i salen på det gamla Heikilä.

Karin satt länge tyst och tankfull, sedan Adolfsson talat, och det drömmande uttrycket i hennes mörka

ögon sqvallrade om, att hans ord äfven väckt hennes fantasi till lif, och att hon i denna stund var med sina tankar fjärran ifrån hushållsbestyren och de ting, som rörde gårdens skötsel.

Plötsligt satte hon sig upp i stolen, såg ett ögonblick skarpt på Adolfsson, hvilken upptagit hatten från golfvet, och sporde:

"Hvad nytt från krigsskådeplatsen?"

Den tillfrågade dröjde en stund med svaret och strök med rockärmen af dammet på den i grönt skiftande hattkullen samt burrade derefter upp korpfjädern, så att denna riktigt kråmade sig af stolthet.

"Hörde Adolfsson min fråga?"

Tonfallet i hennes röst var mera otåligt än förebrående.

"Ja visst, nådig fröken, men..."

"Men?"

"Men det är nu en gång så, att jag ständigt kommer med dåliga nyheter, och jag är rädd för, att jag denna gång kommer med en, som..."

Han tystnade åter och lät hatten snurra rundt flere hvarf omkring pekfingret.

Karin började bli orolig på fullt allvar, och hennes lilla hand darrade, der den hvilade på stolskarmen, men för att göra slut på ovissheten med ens, sade hon till Adolfsson i en sträng ton, som icke tillät några undanflykter:

"Jag vill veta sanningen!... tala!"

Trashanken ryckte till, kramade våldsamt ihop den förut af väder och vind nog illa tilltygade hufvudbonaden och sade nästan hviskande, som räddes han för ljudet af sina egna ord:

"Svartholms fästning utanför Lovisa öfverlemnades åt ryssarne den 18 mars. Icke en enda af de våra

hade stupat. Major Gripenberg och en af hans officerare sägas ha öfvergått till fienden."

Han rodnade af blygsel öfver att vara man, när han berättade detta, och det var som hade någonting snört ihop hans strupe.

Vid orden "Svartholms fästning" hade Karin rest sig ur stolen, krampaktigt fasthållande sig vid karmen. I nästa ögonblick föll hon tungt baklänges, med armarne stelt utsträckta längs sidorna, i det ordet *"förräderi!"* som ett dödsskri banade sig väg öfver hennes läppar.

Tiggaren kastade vid denna syn hatten ifrån sig och sjönk på knä bredvid mamsell Elisalmi.

"Hvad har jag gjort?!... hvad har jag gjort?!" upprepade han i en ton af gränslös sjelfförebråelse och förtviflan, under det han sökte återväcka henne till lifvet genom att stryka hennes tinningar med den iskalla klingan på slidknifven, som han haft gömd innanför jackan.

Han visste icke, att Karins bror genom att öfverlefva den 18 mars satt en outplånlig fläck på den gamla slägten Elisalmis ära, han visste icke, att löjtnant Gunnar Elisalmi tillhört de män, som bort *"till sista man"* försvara Svartholms fästning mot fienden.

* * *

Dagen grydde, en kall, stormig aprildag med blygrå himmel och stark snöyra.

Framför stentrappan med de väldiga granitlejonen höll en förspänd släde.

Bredvid denne stod Mattias Ilkainen styf och rak med piskan under armen och tömmarne i näfven, som väntade han endast på order till uppbrott.

På ett af trappstegen med hufvudet lutadt mot

granitlejonet till höger, satt en liten trettonårig flicka och betraktade Mattias med en sorgsen blick, som innebar all den saknad hon kände vid detta afsked från sin käraste lekkamrat.

För öfrigt såg man ingen af gårdens folk ute.

Det gamla Heikilä stod der tyst och ödsligt i snöyran; endast flöjlarne gnisslade för vinden, och granskogen stämde under stundom in med sin djupa bas. Och den lilla flickan med de långa, blonda hårflätorna och de barnafromma, blå ögonen tyckte, att det i flöjlarnes gnisslande och granarnes sus låg ett "farväl!... farväl för alltid!"

Hon reste sig och gick fram till Mattias.

Denne förlorade en smula af sin tvärsäkerhet och ritade med piskan underliga figurer i snön.

"Håller du af mig, Mattias?"

Hon smög sig nära intill honom.

Han upphörde att rita med piskskaftet och såg på henne med en glänsande blick.

"Det vet du nog, Aina lilla!"

"Och du skall alltid komma att göra det?"

"Alltid!"

Hon höjde sig på tåspetsarne och sträckte okonstladt sin lilla rosenmun emot honom.

Han böjde sig ned och kysste henne.

Och jag vet inte, hur det var, men vinden upphörde för ett ögonblick att tjuta, flöjlarne höllo sig alvarsamma, och granskogen stod tyst och såg på, när de båda barnen togo farväl af hvarandra. Ja, till och med morgonsolen infann sig, ty mellan de snödigra molnen glänste den fram i en bred flod af ljus, som strömmade ned öfver barnens hufvuden.

Men det var icke endast himlen och naturen, som fingo bevitna denna första kyss, ty på det öfversta

trappsteget stod en smärt, ung man och bredvid denne Lena, kammarpigan.

Man märkte genast, att den unge mannen var en Elisalmi, ty han ägde i sitt fina, bleka ansigte de drag, som voro gemensamma för slägten: rak näsa, stora, mörka ögon, skarpt tecknade ögonbryn och ett drag af beslutsamhet kring de fint skurna läpparne. Gestalten var smärt, smidig och högväxt, men saknade den kraft, som bör utmärka mannens. Det låg någonting af qvinna i kroppens mjuka våglinier, och de små, smala händerna tycktes bättre passa för virknålen än för det tunga värjfästet, som skymtade fram under den mörka, kring lifvet åtsittande kappan. På det högburna hufvudet satt en björnskinnsmössa, hvilken var djupt neddragen i pannan, och fötterna voro instuckna i ett par halfstöflar med stålspänne öfver vristen. Händerna, som hvilade hopknäppta öfver värjfästet, doldes i kraghandskar af renhud.

Trots den lyckade och omsorgsfullt gjorda förklädnaden igenkänner ni troligen i den unge mannen en gammal bekant, — *Karin Elisalmi.*

Med fasta, ehuru dröjande steg gick hon ned för trappan, och den beslutsamma hållningen, det energiska uttrycket i hennes ansigte lemnade henne icke för ett ögonblick. Nej, för att kunna tränga tillbaka alla de känslor, som stormade öfver henne, när hon nu lemnade sitt barndomshem, antog hon en rent af sträng, afvisande min, och hennes röst ljöd kall och hård, när hon talade. Hon kände, att detta afgörande ögonblick kräfde en öfvermensklig ansträngning.

"Är allting klart, Mattias?"

"Ja, jag är färdig".

Han kunde icke taga ögonen ifrån sin matmor.

"Nå, då bege vi oss i väg".

Hon satte redan ena foten i släden, då hon i det samma fick höra en djup suck bakom sig, hvilken kom henne att draga foten tillbaka och vända sig om.

Der stod Lena, hennes egen, afhållna Lena med ansigtet doldt i händerna och grät.

Karin kände modet svigta, hon blef vek om hjertat, en mängd minnen från det förflutna slogo upp som en flamma framför henne, och hon bredde ut sina armar och slöt dem hårdt och varmt omkring den unga kammarpigan, i det hon kysste henne upprepade gånger.

"Och nu bort!"

Hon slet sig lös från detta sista afsked och steg raskt in i släden, svepande fällen omkring sig.

"Kör!"

Mattias kastade sig upp på hundsfotten, gaf Aina en lång blick, klatschade med piskan, och så voro de borta, försvunna vid vägkröken i den yrande snön.

Men Lena och Aina stodo qvar på gårdsplanen, ända till dess bjellrornas klang dog bort i djupet af granskogen. Då drog Lena den lilla till sig, kysste henne på pannan och hviskade:

"Både du och jag ha vi mistat en, som vi höllo af. — Låtom oss derför bli vänner!"

Och de slingrade armarne om hvarandras lif och gingo in i det öfvergifna, gamla Heikilä.

Men genom susande granskogar och öfver tysta sjöar styrde Karin kosan mot nordvest för att vid kusten söka påträffa någon af den finska härens fördelningar.

Hon gick nämligen för att ställa sig under de fanor, brodern svikit, hon gick för att på slagfältet rädda sin slägts ära.

IV.

Salmis den 2 sept. 1808.

Trummorna slogo till reträtt på fältmarskalkens befallning.

Bataljon efter bataljon svängde om och drogs ur striden.

Men det gick trögt. Det gick trögt att vända den nära nog slagna fienden ryggen och på nytt börja återtåget samt gifva till spillo åt fienden den mark, som återköpts genom strömmar af finskt blod.

Ännu en gång slogo trummorna till reträtt, men doft och klagande: det var som ville sjelfva trumskinnet inlägga en protest mot fältmarskalkens order. Men här fick icke finnas några protester: man måste lyda, blindt lyda.

Artilleriet började först i god ordning draga sig tillbaka — batteri efter batteri, — och så småningom fyldes landsvägen, som leder till Lappo, af den retirerande finska härens brigader, hvilka under tre dagar oafbrutet kämpat en ärofull kamp mot Kamenskis öfverflyglande härmassor — först vid Alavo, så vid Ruona och nu vid Salmis.

Denna vikande här gjorde ett dystert intryck!

De olika regementenas fanor hängde slappa och tunga liksom nedtyngda af sorg utefter fanstängerna, och samma sorg talade ur soldaternas solbrända och af krutrök svärtade ansigten, när slagfältet vid Salmis försvann i höstdimman. Och då septemberqvällens första skuggor föllo tysta och lätta öfvər sjön Kuortanes klara vatten, stodo endast Savolaks infanteribataljoner, Nylands jägare och en bataljon af Björ-

neborgs regemente qvar på landsvägen för att betäcka härens återtåg, men ännu hördes ur fjärran det skarpa trafvet af kanonvagnarnes anspann och de taktmessiga stegen af de till högqvarteret vid Lappo tågande finska brigaderna.

Så drunknade plötsligt återstoden af detta svaga ljud i plutoneldens smatter och kosackernas vilda tjut, när de med fälda lansar kastade sig öfver den finska styrkan.

Långsamt drog den sig tillbaka.

Nylands jägare kastade sig in i den närgränsande skogen och gömda bakom träd och buskar höllo de ryssarne på afstånd genom sina säkra skott, under det att de så småningom närmade sig landsvägen för att på denna återförena sig med savolaksarne, hvilka retirerade i sluten trupp, gång på gång tillbakavisande den allt häftigare och djerfvare framträngande fienden.

Björneborgarne åter hade ännu icke lemnat den ställning, de innehaft under dagens lopp, utan höllo envist stånd på ett i sjön Kuortane utskjutande näs, på hvilket den lilla byn Salmis var belägen.

Bataljonen stod orörligt stilla, fast besluten att häfda regementets gamla ära, ehuru von Döbeln icke denna gång förde den i elden, ty den afhållne, nästan afgudade chefen, den lille mannen med den svarta bindeln omkring pannan, hade blifvit beordrad af fältmarskalken att med de öfriga bataljonerna af Björneborgs regemente rensa kustvägen från fienden. Döbeln fans således icke hos dem, men de hade svurit, desse tappre björneborgare, att kämpa så, som ledde han dem till seger eller död.

Och bataljonen tycktes dömd till det senare: framför sig den hotande, ryska linien och bakom sig sjön. Antingen skulle den krossas under tyngden af de ryska

massorna eller också skulle den finna sin graf i Kuortanes djupa, hemlighetsfulla afgrunder. Den lilla finska styrkan hade endast *en* utväg till räddning: att slå sig igenom och skynda efter den längs efter landsvägen retirerande brigaden, men detta var ett vågspel, som ingen — jo, som hvarenda man i bataljonen trodde på. Man skulle tänka sig von Döbeln i spetsen för bataljonen, man skulle fatta stadigt om geväret, och så — blindt framåt!

Det skulle gå.

Ännu stod bataljonen orörlig, insvept i en tät sky af krutrök, så att man icke kunde se någonting annat af den än fanstångens förgylda spjutspets, som vid reflexen från linie-elden glänste till som ett glimmande stjernskott i det ljusblå molnet.

Men plötsligt ljöd ur den långsamt bortdrifvande, längs marken krypande krutröken en skarp, manande hvirfvel, — det var en liten axelbred pojke med guldgul lugg och qvicka, spelande ögon samt en hurtig uppnäsa, som skötte trumpinnarne, — och strax derefter vecklade fanan ut sitt guldbroderade siden; man hörde ett dånande "fäll bajonett!" och så brusade den stolta, björneborgska marschen öfver slagfältet, kommande mången dödsskjuten finne der borta i skogsbrynet eller der nere på ängen att lystra till de välbekanta ljuden och drömma för sista gången om Siikajoki, om Revolaks, om Lappo ...

Och när krutröken skingrats, sågo ryssarne, slagne af häpnad och beundran, björneborgska bataljonen rycka an i slutna led och med fälda bajonetter.

Och framåt gick det som en stormvind!

Den mörkgröna, ryska linien splittrades: kolfven eller bajonetten hade öppnat en blodig bresch, och förgäfves kastade sig Kulneff i spetsen för sina kosac-

ker mot denna lavin af björneborgare, som tycktes leka med farorna och döden. En rysk gardesbataljon spärrade vägen. Man kastade sig öfver den, slog den till marken eller spridde den som agnar för vinden. Den tätt sammanslutna björneborgska skaran var en enda, väldig jernarm, som med ständigt växande kraft sopade bort allt, hvad motstånd hette. Hejdlöst gick det framåt, och i nästa nu hade det otroliga skett: — bataljonen hade slagit sig igenom.

Och när den tågade bort i septemberqvällens mörker, då och då belyst af elden från de ryska batterierna, som kastade sina projektiler efter björneborgarne, hvilka besvarade hvarje skott med stormande hurrarop, *då* egde den tappra bataljonen ännu en frisk och blodbestänkt lager att lägga till regementets gamla, och den genomskjutna fanduken svepte sina tunga sidenveck kring minnet af den 2 september 1808.

* * *

Hon låg utsträckt på marken till sin fulla längd midt ibland den med rimfrost betäckta tufstarren. Uniformen, af hvilken man kunde se, att hon varit fänrik vid Björneborgs regemente, var blodad och genomskjuten vid bröstet. Ansigtet var dödsblekt, men lugnt; ett leende hade stelnat på läpparne: hon hade i dödsminuten tänkt på den hon älskat i lifvet, och som hon gått att återfinna — der uppe. Ögonlocken stodo halföppna; man kunde se den brustna iris mellan dem. En månstråle speglade för tillfället sin luftiga gestalt i de förgylda knapparne i vapenrocken.

Bredvid henne satt en liten trumslagarpojke — också af Björneborgs regemente. Han var nästan lika blek som den stupade fänriken och lutade sig

mot trumman, som stod tätt bredvid honom. I den venstra handen höll han ännu de betsade trumpinnarne; den högra var nästan bortskjuten: endast tummen fans qvar af de fem fingrarne.

Mattias Ilkainen höll likvaka hos sin f. d. matmor och fänrik.

Han såg på henne nästan hela tiden med en matt, sorgsen blick, och vände han någon gång bort ögonen, var det för att hon icke skulle se, att han grät.

"Fy, en liten trumslagarpojke gråta!" hade hon en gång sagt till honom, och han hörde de der orden lika tydligt nu som då ljuda i sina öron; dessutom tyckte han, att de der brustna ögonen stirrade så underligt på honom.

Nej, han skulle icke gråta!

Han lutade hufvudet mot sin trumma och drömde om Aina och om den första kyssen i snöyran på Heikilä gård. — Aldrig skulle han få se henne mer! och — hvem skulle kyssa henne härnäst? Han tyckte för ett ögonblick, att det gjorde mera ondt i hjertat, än i såret.

Så lyfte han åter igen det dödströtta hufvudet och såg på den döda.

* * *

Den ryska arméens hufvudstyrka hade icke deltagit i striden vid Salmis. Nu först kom den framryckande i djupa kolonner på vägen från Alavo för att taga i besittning den ställning, finnarne utrymt.

Just i samma ögonblick bröt månen fram ur en söndersliten molnmassa och glittrade på en skog af bajonetter, strömmade i breda floder af ljus ned öfver de lysande, ryska fanorna med de svarta örnarne och

bildade af dimman, som sväfvade öfver den spegelblanka Kourtane ett luftigt, gyllene spindelnät. Men den spred äfven sitt dallrande skimmer öfver slagfältets namnlösa elände, den slöjade af den ena gripande gruppen af döde efter den andra och visade den ryska hären de skräckbilder, som kejsarens herskareord — talangfullare än någon målares pensel! — trollat fram på den jätteduk, som utgjordes af ett rike.

I spetsen för det 37:de linie-regementet befunno sig trenne officerare. Den, hvilken red midt emellan de båda andra, var öfversten, en lång välväxt karl med mörk hy, mörka ögon och kolsvart skägg samt ett beslutsamt drag öfver ögonbrynen, — han såg inte ut att vara att leka med! — Den till höger om honom var majoren, en satt figur med ett skinande ansigte och ett godmodigt drag omkring de tjocka läpparne. Han rökte sjöskumspipa och tog sig mellan hvarje bloss en klunk vin ur den korgflätade fältflaskan. Den till venster var adjutanten, löjtnant Gunnar Elisalmi.

Han red tyst och sluten, fördjupad i sina egna tankar, och att dessa icke voro af det gladaste slaget, kunde man lätt finna: blicken var mulen och hade för tillfället ett oroligt, irrande uttryck, ögonbrynen voro rynkade, och der låg ett tungt moln öfver dem. För öfrigt hade han en stor likhet med den stupade fänriken vid Björneborgs regemente, men det beslutsamma draget kring läpparna var borta; underläppens halfbåge hade i stället antagit en vek och vällustig böjning. Furstinnan Vulkanoff hade haft rätt, då hon sagt: "löjtnant Elisalmi är endast skapad att tillbringa hela sitt lif vid en qvinnas fötter," och så fick han sitt binamn Sardanapalus: denne hade

troligen haft det der veka draget kring läpparne, den der viljelösa blicken och sådana der små mjuka, qvinliga händer.

Men var han sålunda en modern Sardanapalus, så fans äfven för honom den Myrrha, som skulle väcka hans handlingskraft till lif och göra honom till, hvad hans fäder varit — *finne i döden.*

Det 37:de linie-regementet närmade sig nu det ställe, der björneborgarne kastat den ryska gardesbataljonen till marken, och den framtågande kolonnen måste gång på gång göra en dragning till höger eller venster för att undvika att trampa på de stelt utsträckta liken, hvilka betäckte slagfältet.

Öfverstens adjutant kände en gräslig ångest komma öfver sig, när hans irrande blick föll på en nedblodad finsk vapenrock eller när den igenkände en gammal vän och vapenkamrat i någon af de fallne. Det tycktes honom som rörde sig deras stelnade läppar för att uttala en förbannelse öfver honom, och den der famlande armen, som tillhörde en döende savolaksare, tycktes skrifva i luften: "*ve öfver förrädaren!*" — Ja, ve öfver den, som svikit sitt land och sålt sig åt fienden! Så susade det i granskogen, den gulnade säfven hviskade det längs Kuortanes stränder, och höstvinden sade det samma, när den hven genom tufstarren. Och då adjutanten höjde sin blick, som tiggde om förskoning, mot himlen — si, då stod det i flammande bokstäfver der uppe bland stjernorna: "ve öfver förrädaren!"

Långsamt vände han sig om mot soldaterna i första ledet och lät blicken glida från ansigte till ansigte: han ville se, om det 37:de linie-regementet hade läst, hvad han läst i rödt på blått. Och regementet hade visst gjort det: soldaternas blickar och minspel

uttryckte förakt ach ovilja. Då drog han den galonerade tschakåen djupare ned i pannan och suckade. — Han kände sig i den stunden så gränslöst ensam: han tillhörde två nationer, och han tillhörde ingen. Han var som en växt, uppryckt med roten och kastad hit och dit af vindilen. Han var som en hund, hvilken mistat sin husbonde: ingen ville kännas vid honom. — Jo, det var någon, som ville kännas vid honom: en svag stämma kallade honom vid namn.

"Herr Gunnar! . . . löjtnant Elisalmi!"

Han drog så häftigt åt sig tyglarne, att hästen stegrade sig och tvärstannade.

"De lefvande stöta mig ifrån sig, vilja nu de döde . . ."

Han tänkte icke denna tanke till slut, utan lät hästen sätta öfver diket och ut på tältet. Der höll han in "don Juan" och spejade efter den, som ropat.

Det 37:de linie-regementet hade gjort halt på landsvägen, och öfversten betraktade den afvikande adjutanten med en mörk blick: han hade aldrig litat riktigt på den der vackre, unge finnen, och nu tycktes han få nya skäl för sin misstro. Men han skulle allt ha ögonen på honom . . .

Midt ibland de döde reste sig plötsligt en liten trumslagarpojke vid björneborgarne.

"Vi ligga här!" skrek han, så högt han kunde, och svängde med hatten i luften. Och så försvann han igen.

Löjtnant Elisalmi red fram till honom, — det var endast några famnar, — och steg af hästen.

Trumslagaren gjorde honnör med den sönderskjutna handen, men låg för öfrigt orörlig. Löjtnanten böjde sig ned öfver honom.

"Hvem är du?"

"Mattias Ilkainen, född på godset Heikilä i Wasa län och trumslagare vid björneborgarne."

"Ah! jag vet! . . . du var vedhuggare der hemma."

F. d. vedhuggaren nickade.

"Hvad menade du med ditt: "vi ligga här!" Mattias?"

"Tag bort den der uniformskappan . . . får löjtnanten väl se. Jag tyckte det var så kallt, . . . och så bredde jag den öfver henne."

"*Henne!*"

Han tog ett steg fram emot liket, grep tag i den gråa uniformskappan med de blå uppslagen och ryckte undan den.

"Jesus! . . . Karin!"

Han stod som träffad af blixten — orörlig, med förvridna anletsdrag och uttryckslöst stirrande ögon, — lika blek som den döda. Till sist slog han ut med armarne och kastade sig ned öfver systern.

Stackars Sardanapalus! hvarför skulle han finna sin Myrrha död?

Då han slutligen lyfte sitt tårdränkta ansigte, stod öfversten framför honom, längre bort en grupp soldater, stödda mot gevärspiporna.

"Herr löjtnant, hvad är det här för dumheter?"

Öfversten hade lagt armarne i kors öfver bröstet och talade i myndig ton.

Löjtnant Elisalmi reste sig. I denna stund hade också han det der beslutsamma draget kring de fint skurna läpparne, och de stora, mörka ögonen lyste af en dyster eld. Det var synd, att inte furstinnan Vulkanoff fick se honom, — kanske skulle hon hafva erkänt, att han tog sig bättre ut der på slagfältet än i budoirens rosenfärgade halfdager.

Han stod ansigte mot ansigte med öfversten, och

de båda männen sågo hvarandra för ett ögonblick rätt in i ögonen. Så ryckte löjtnant Elisalmi af sig den galonerade tschakåen med den ryska kokarden och trampade den under sina fötter.

"Ni är galen, menniska!" utbrast öfversten, och hans blick flammade. "Ni understår er att vanhelga uniformen?"

Löjtnant Elisalmi svarade med att slita af sig sina epåletter och kasta dem för öfverstens fötter.

"Se der, tag tillbaka bevisen på min vanära! Jag har aldrig — hör ni, herr öfverste! — *aldrig* mottagit ur ryska händer mera guld än det, af hvilket trådarne i de der epåletterna voro spunna. En förlorad son har jag hittills varit för Finland; i natt återköper jag mig rättigheten att äga ett fosterland, ty jag har känt, hvad det vill säga, att icke äga ett sådant."

Han drog sin värja och tog ett par steg tillbaka, så att han kom att stå bredvid systerns lik. Gunnar Elisalmi hade till sist blifvit en man, och blifvit det med besked.

Då den femtonårige trumslagaren märkte, att det skulle bli allvar af, reste han sig genom en sista ansträngning och ställde sig bredvid löjtnanten. Och der stod han med sin sönderskjutna hand på hattbrättet, som afvaktade han endast löjtnantens befallning att slå "framåt marsch!", der stod han lika styf, rak och tvärsäker, som när han höll med släden framför granitlejonen på Heikilä gård.

"Försvara er, herr öfverste!"

Denne log ett medlidsamt leende.

"Jag visste väl, jag, att ni var ett dumhufvud!" sade han och vände löjtnanten och den lille trumslagaren ryggen och gick fram till soldaterna.

Nio gevärsmynningar sänkte sig och betraktade hotande de båda finnarne.

"Lefve konungen!"

Gunnar Elisalmi sträckte sin högra hand mot himlen, som svor han en ny trohetsed i stället för den han brutit, sänkte sedan värjspetsen mot jorden, som hyllade han en osynlig herskare, och man hörde klart och tydligt från hans läppar: "Fader vår, som är i himlen . . ."

Längre kom han inte: öfversten, som inte tyckte om det der, lät klippa af Herrans bön genom en gevärssalva.

Omslaget tryckt i Central Tryckeriet.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK
16000 002906254